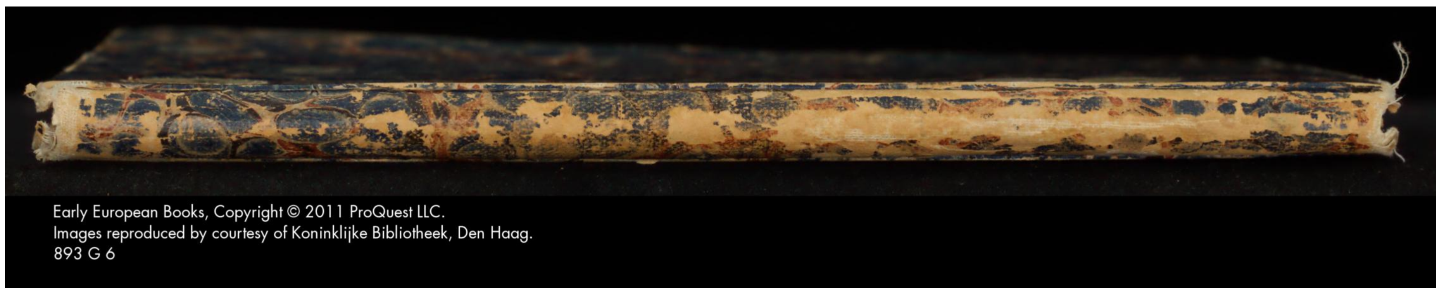
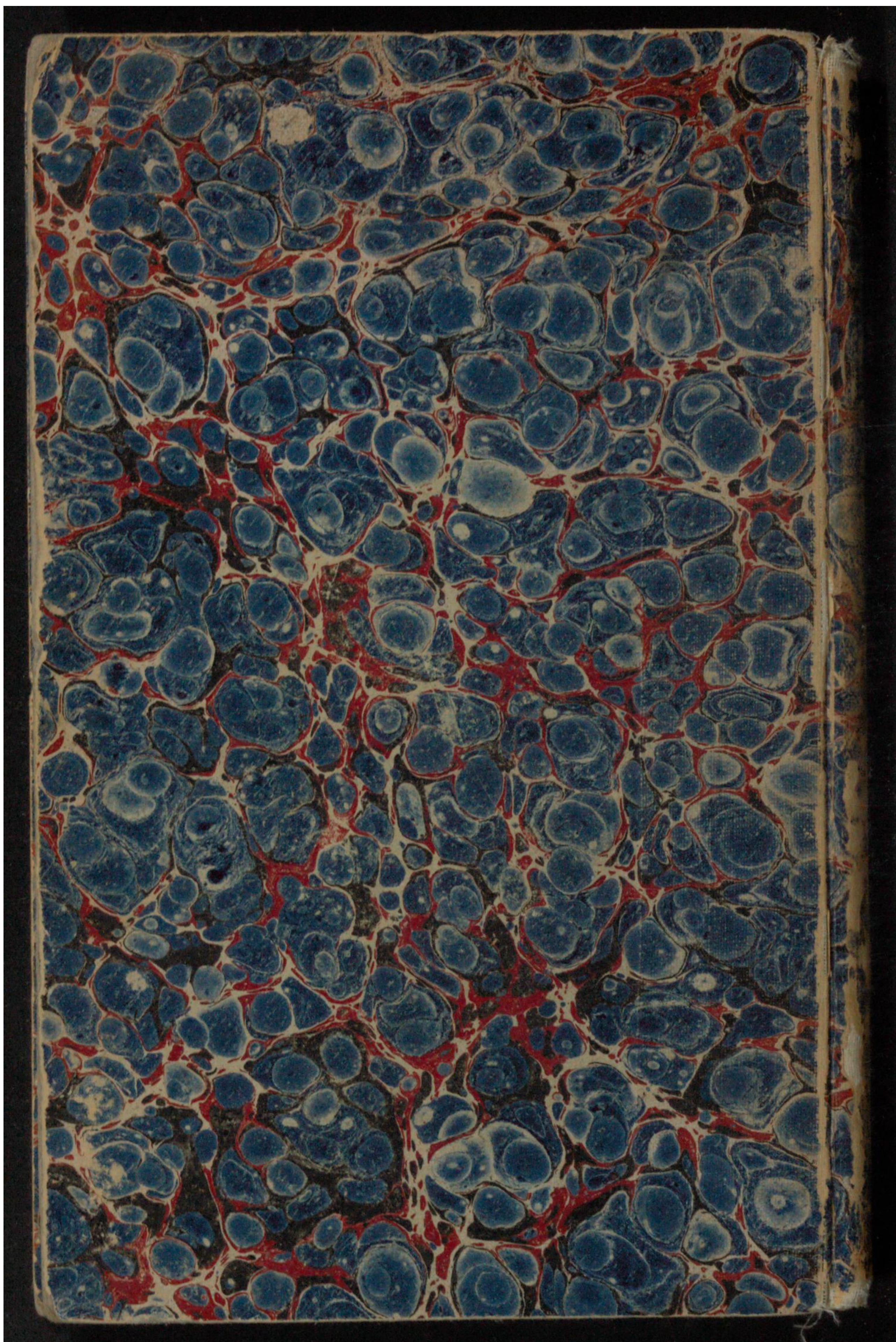
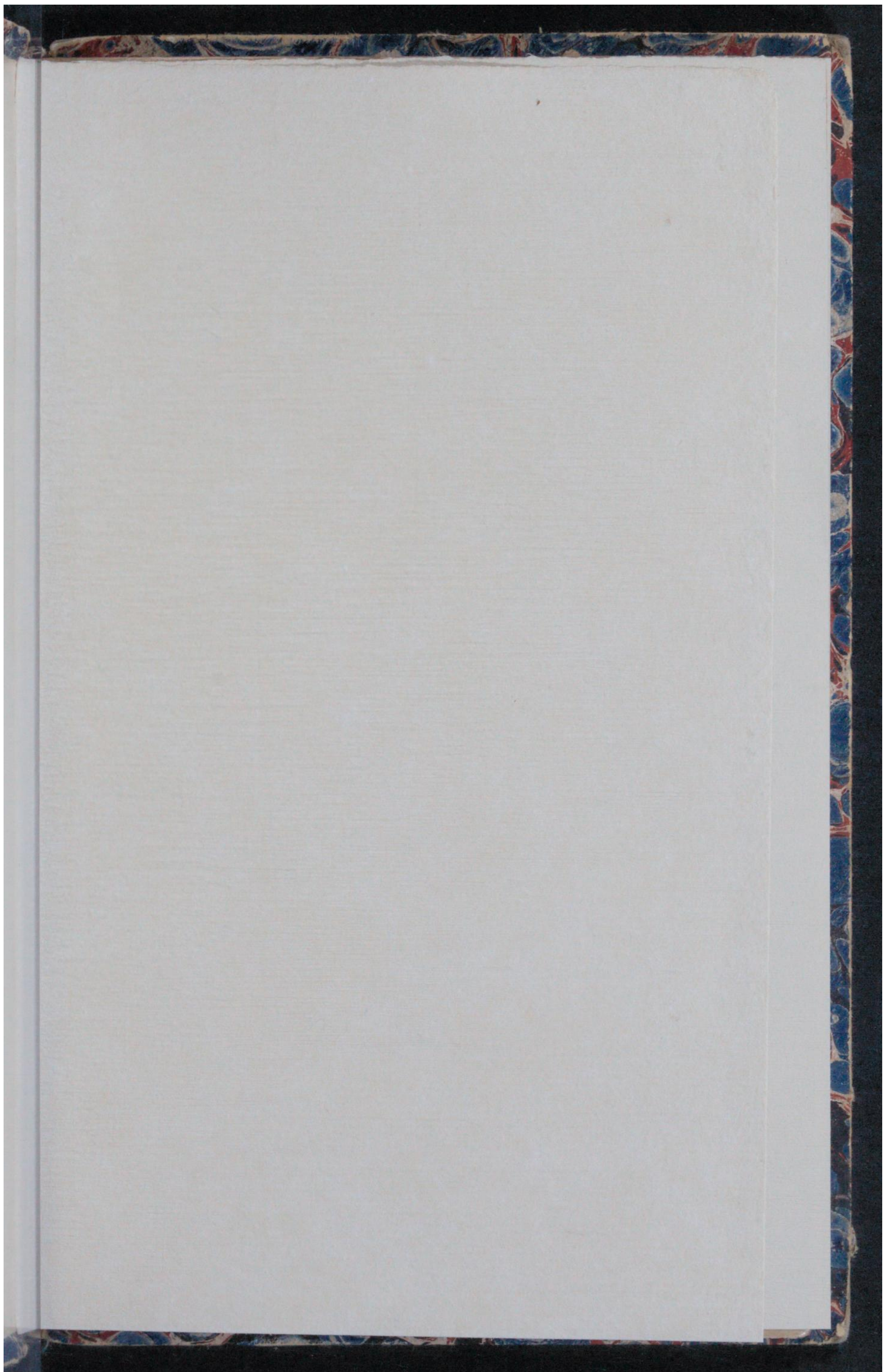

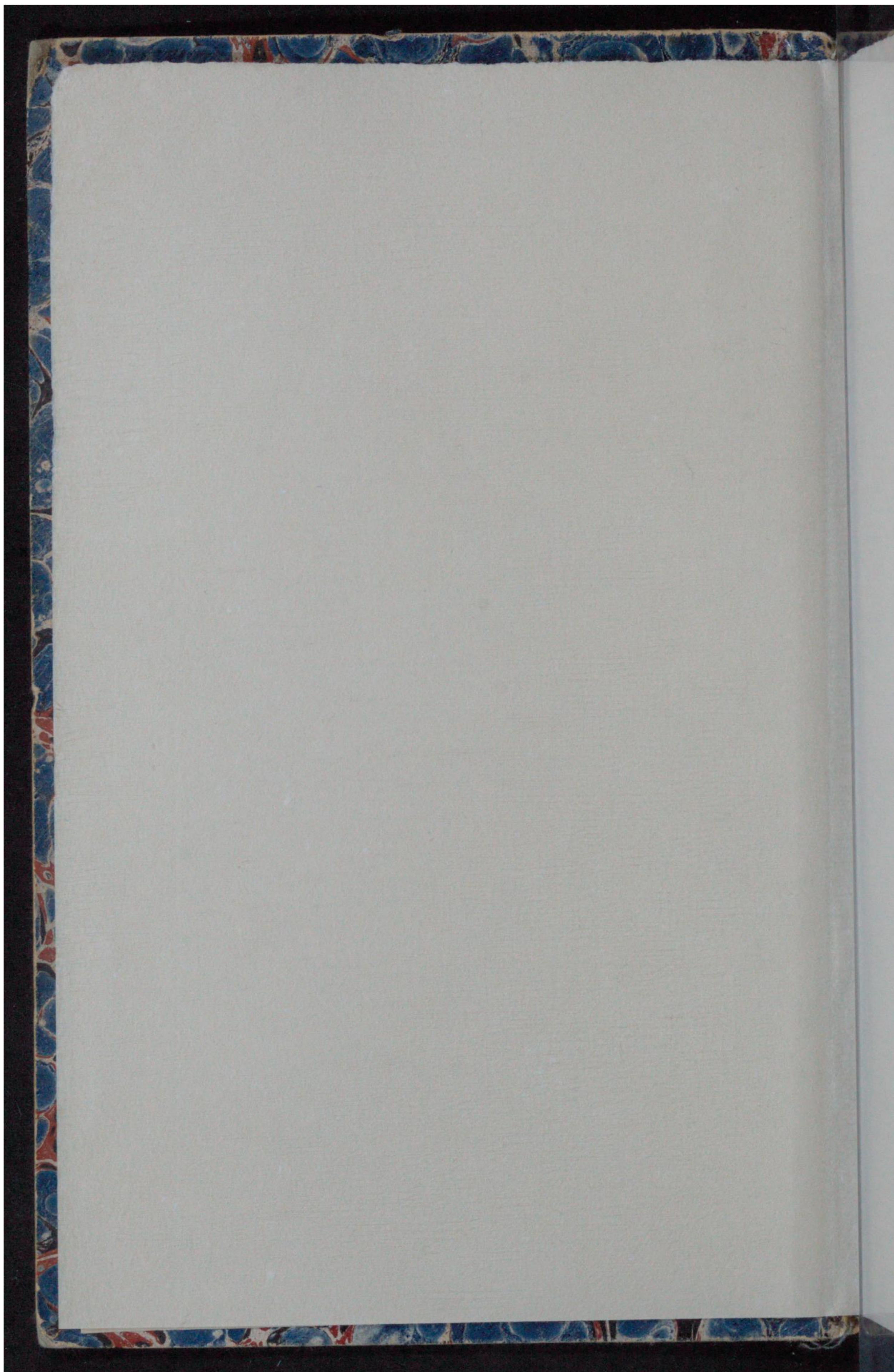

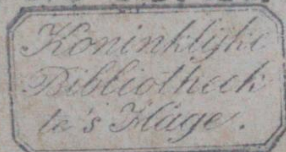

MARE LIBERVM
SIVE
DE IVRE QVOD BATAVIS
COMPETIT AD INDICA-
NA COMMERCIA
DISSERTATIO.
auctore Hugone Grotio.

LVGDVNI BATAVORVM,
Ex officinâ Ludovici Elzevirij.
ANNO CIↃ. IↃI. IX.

CAPITA DISSERTATIONIS.

Cap. I. *Jure gentium quibusvis ad quosvis liberam esse navigationem.*
Cap. II. *Lusitanos nullum habere ius dominij in eos Indos ad quos Batavi navigant titulo inventionis.*
Cap. III. *Lusitanos in Jndos non habere ius dominij titulo donationis Pontificiæ.*
Cap. IV. *Lusitanos in Jndos non habere ius dominij titulo belli.*
Cap. V. *Mare ad Jndos, aut ius eo navigandi non eße proprium Lusitanorum titulo occupationis.*
Cap. VI. *Mare aut ius navigandi proprium non eße Lusitanorum titulo donationis Pontificiæ.*
Cap. VII. *Mare aut ius navigandi proprium non eße Lusitanorum titulo præscriptionis, aut consuetudinis.*
Cap. VIII. *Jure gentium inter quosvis liberam eße mercaturam.*
Cap. IX. *Mercaturam cum Jndis propriam non eße Lusitanorum titulo occupationis.*
Cap. X. *Mercaturam cum Jndis propriam non eße Lusitanorum titulo donationis Pontificiæ.*
Cap. XI. *Mercaturam cum Indis non esse Lusitanorũ propriã iure præscriptionis, aut consuetudinis.*
Cap. XII. *Nulla æquitate niti Lusitanos in prohibendo commercio.*
Cap. XIII. *Batavis ius commercij Indicani, qua pace, qua induciis, qua bello retinendum.*

AD PRIN-

AD PRINCIPES POPVLOSQVE LIBEROS ORBIS CHRISTIANI.

ERROR est non minus vetus quam pestilens, quo multi mortales, ij autem maxime qui plurimum vi atque opibus valent, persuadent sibi, aut, quod verius puto, persuadere conantur, iustum atque iniustum non suapte natura, sed hominum inani quadam opinione atque consuetudine distingui. Itaque illi & leges & æquitatis speciem in hoc inventa existimant, ut eorum qui in parendi conditione nati sunt dißensiones atque tumultus coerceantur: ipsis vero qui in summa fortuna sunt collocati, ius omne aiunt ex volũtate, voluntatem ex utilitate metiendam. Hanc autem sententiam absurdam plane atque naturæ contrariam auctoritatis sibi nonnihil conciliasse haud adeo mirum est, cum ad morbum

communem humani generis, quo ſicut vitia ita vitiorum patrocinia ſectamur, acceſſerint adulantium artes quibus omnis poteſtas obnoxia eſt. Sed contra extiterunt nullo non ſæculo viri liberi, ſapientes, religioſi, qui falſam hanc perſuaſionem animis ſimplicium evellerent, cæteros autem eius defenſores impudentiæ convincerent. Deum quippe eße monſtrabant conditorem rectoremque vniuerſi, imprimis autem humanæ naturæ parentem, quam ideo, non uti cætera animantia, in ſpecies diverſas, variaque diſcrimina ſegregaſſet, ſed unius eße generis, una etiam appellatione voluißet contineri, dedißet inſuper originem eandem, ſimilem membrorum compagem, vultus inter ſe obverſos, ſermonem quoque & alia communicandi inſtrumenta, ut intelligerent omnes naturalem inter ſe ſocietatem eße atque cognationem. Huic autem a ſe fundatæ aut domui aut ciuitati ſummum illum principem patremque familias ſuas quaſdam ſcripſiße leges, non in ære aut tabulis, ſed

lis, sed in sensibus animisque singulorum, ubi invitis etiã & aversantibus legendæ occurrent. his legibus summos pariter atque infimos teneri. in has non plus regibus licere, quã plebi aduersus decreta decurionum, decurionibus contra præsidium edicta, præsidibus in regum ipsorum sanctiones. Quin illa ipsa populorum atque urbium singularum iura ex illo fonte dimanare, inde sanctimoniam suam atque maiestatem accipere. Sicut autem in ipso homine alia sunt quæ habet cum omnibus communia, alia quibus ab altero quisque distinguitur, ita earum rerum quas in usum hominis produxisset natura alias eam manere communes, alias cuiusque industria ac labore proprias fieri voluisse. de utrisque autem datas leges, ut communibus quidem sine detrimento omnium omnes uterentur, de cæteris autem quod cuique contigisset eo contentus abstineret alieno. Hæc si homo nullus nescire potest nisi homo esse desierit, hæc si gentes uiderunt quibus

ad verum omne cæcutientibus sola naturæ fax illuxit, quid vos sentire ac facere æquum est, principes populique Christiani? Si quis durum putat ea a se exigi quæ tam sancti nominis professio requirit, cuius minimum est ab iniuriis abstinere, certe quid sui sit officij scire quisque potest ex eo quod alteri præcipit. Nemo est vestrum qui non palam edicat rei quemque suæ esse moderatorem & arbitrum: qui non fluminibus locisque publicis cives omnes uti ex æquo & promiscue iubeat, qui non commeandi commercandique libertatem omni ope defendat. Sine his si parva illa societas, quam rempublicam vocamus, constare non posse iudicatur (& certe constare non potest) quamobrem non eadem illa ad sustinendam totius humani generis societatem atque concordiam erunt necessaria? Si quis adversus hæc vim faciat, merito indignamini, exempla etiam pro flagitii magnitudine statuitis, non alia

de cau-

de causa nisi quia ubi ista passim licent status imperii tranquillus esse non potest. Quod si rex in regem, populus in populum inique & violente agat, id nonne ad perturbandam magnæ illius civitatis quietem & ad summi custodis spectat iniuriam? Hoc interest, quod sicut magistratus min res de vulgo iudicant, vos de magistratibus, ita omnium aliorum delicta cognoscenda vobis & punienda mandavit rex universi, vestra excepit sibi. Js autem quanquam supremam animadversionem sibi reservat, tardam, occultam, inevitabilem, nihilominus duos a se iudices delegat qui rebus humanis intersint, quos nocentium felicissimus non effugit, conscientiam cuique suam & famam sive existimationem alienam· Hæc tribunalia illis patent quibus alia præclusa sunt: ad hæc infirmi provocant: in his vincuntur qui vincunt viribus, qui

licentiæ modum non statuunt, qui vili putant constare quod emitur humano sanguine, qui iniurias iniuriis defendunt, quorum manifesta facinora necesse est & consentiente bonorum iudicio damnari, & sui ipsorũ animi sententia non absolvi. Ad utrumq; hoc forum nos quoque novam causam afferimus: non hercule de stillicidijs aut tigno iniuncto, quales esse privatorũ solent, ac ne ex eo quidẽ genere quod frequens est inter populos, de agri iure in confinio hærẽtis, de amnis aut Insulæ possessione: sed de omni prope oceano, de iure navigandi, de libertate commerciorum. Inter nos & Hispanos hæc controuersa sunt: Sitne immensum & vastum mare regni unius nec maximi accessio: populone cuiquam jus sit volentes populos prohibere ne uendant, ne emant, ne permutent, ne denique commeent inter sese: potueritne quisquam quod suum nunquam fuit elargiri, aut inuenire quod iam erat alienum: an ius aliquod tribuat manifesta longi temporis

iniu-

iniuria. In hac disceptatione ipsis qui inter Hispanos præcipui sunt divini atque humani iuris magistri calculum porrigimus, ipsius denique Hispaniæ proprias leges imploramus. Id si nihil iuvat, & eos quos ratio certa cōvincit cupiditas vetat desistere, vestrā principes maiestatem, vestram fidem quotquot estis ubique gentes appellamus. Non perplexam, non intricatam movemus quæstionem. Non de ambiguis in religione capitibus, quæ plurimum habere videntur obscuritatis, quæ tantis tam diu animis decertata, apud sapientes hoc fere certum reliquerunt, nusquam minus inveniri veritatem quam ubi cogitur aßensus. Non de statu nostræ reipublicæ, & libertate armis haud parta sed vindicata: de qua recte statuere ij demum possunt qui iura patria Belgarum, mores avitos, & institutum non in leges regnum, sed ex legibus principatum accurate cognouerint. in qua tamen quæstione æquis iudicibus extremæ servitutis depulsa necessitas, subti-

lius

lius inquirentibus decreti tot nationum publica auctoritas, infensis etiam & malevolis adversariorum confessio nihil dubitandum reliquit. Sed quod hic proponimus nihil cum istis commune habet. nullius indiget anxiæ disquisitionis. non ex divini codicis pendet explicatione, cuius multa multi non capiunt, non ex unius populi scitis quæ cæteri merito ignorant. Lex illa e cuius præscripto iudicandum est inventu est non difficilis, utpote eadem apud omnes: & facilis intellectu, utpote nata cum singulis, singulorum mentibus insita. Ius autem quod petimus tale est, quod nec rex subditis negare debeat, neque Christianus non Christianis. A natura enim oritur, quæ ex æquo omnium parens est, in omnes munifica, cuius imperium in eos extenditur qui gentibus imperant, & apud eos sanctissimum est qui in pietate plurimum profecerunt. Cognoscite hanc causam principes, cognoscite populi. si quid iniquum postulamus, scitis quæ ve-

ſtra & è vobis eorum qui viciniores nobis
eſtis apud nos ſemper fuerit auctoritas. monete
parebimus. Quin ſi quid a nobis hac in
re peccatū eſt, iram veſtram, odium denique
humani generis non deprecamur. Sin contra
ſe res habet, quid vobis cenſendum, quid
agendum ſit, ueſtræ religioni & æquitati relinquimus.
Olim inter populos humaniores
ſummum nefas habebatur armis eos impetere
qui res ſuas arbitris permitterent. contra
qui tam æquam conditionē recuſarent, ij nō
ut unius ſed ut omnium hoſtes ope communi
cōprimebantur. itaque eam in rem videmus
icta fœdera, iudices conſtitutos. Reges ipſi validæque
gentes nihil æque glorioſum, ac magnificum
deputabāt, quam aliorum coercere
inſolentiam, aliorum infirmitatem atque innocentiam
ſublevare. Qui ſi mos hodieque
obtineret, ut humani nihil a ſe alienum homines
arbitrarentur, profecto orbe non paulo
pacatiore uteremur. refrigeſceret enim multorum
audacia, & qui iuſtitiam utilitatis

causa

causa nunc negligunt iniustitiam damno suo dediscerent. Sed hoc ut in causa isthac non frustra forte speramus, ita illud certo confidimus, bene rebus expensis existimaturos vos omnes imputari nobis non magis posse pacis moras, quam belli causas: ac proinde uti hactenus amici nobis fauentes atque benevoli fuistis, ita nos aut etiam magis in posterum fore. quo nihil optatius ijs potest cõtingere qui primam partem felicitatis putant bene facere, alteram bene audire.

Errata in contextu sic corrige.

In præfat. lin. antep. scribe *vos*. p.3. lin.16. *probabiliores Victoria putat*, p.9. lin.3. *intrepide aff.* p.14. lin. 8. *proprium quid* p.18. lin.9. *genuina* p.21. lin.15. *servo* p.25. lin.5. *prohibeam* & lin.17. *maris* p.26. lin.6. *asserit* p.27. lin.9. *at alios* p.31. lin. ult. *maris, ambitu Maur.* p.46. lin.2. *nationum* p.63. lin.6. τοὺς ἑτέρους p.64. lin.2. *καὶ*. & lin.14. *Centaurica* p.66. lin.22. *inultos*. In allegatis invenies interdum *de* pro d. id est dicto. S pro s. id est supra. 4 pro q. 1. quæstione: & si qua similia.

MARE LIBERVM
SIVE
DE IVRE QVOD BATAVIS COMPETIT AD INDICANA COMMERCIA
DISSERTATIO.

CAPVT I.

Iure gentium quibusvis ad quosvis liberam esse navigationem.

PROPOSITVM est nobis breviter ac dilucide demonstrare, jus esse Batavis, hoc est Ordinum Federatorum Belgicogermaniæ subditis, ad Indos, ita uti navigant navigare, cumque ipsis commercia colere. Fundamentum struemus hanc juris Gentium, quod primarium vocant, regulam certissimam, cujus perspicua atque immutabilis est ratio: licere cuivis genti quamvis alteram adire, cumque ea negotiari. Deus hoc ipse per naturam loquitur, cum ea cuncta quibus vita indiget, omnibus locis suppeditari a natura non vult: artibus etiam alijs alias gentes dat excellere. Quo ista? nisi quod vo-

luit mutua egestate & copia humanas foveri amicitias, ne singuli se putantes sibi ipsis sufficere, hoc ipso redderentur insociabiles? Nunc factum est ut gens altera alterius suppleret inopiam, divinæ justitiæ instituto, ut eo modo (sicut Plinius dicit) quod genitum esset uspiam, apud omnes natum videretur. Poëtas itaque canentes audimus:

Panegyr.

Virgil.

Nec vero terræ ferre omnes omnia possunt.

Item:

Excudent alij: & quæ sequuntur.

Hoc igitur qui tollunt, illam laudatissimam tollunt humani generis societatem, tollunt mutuas benefaciendi occasiones, naturam denique ipsam violant. Nam & ille quem Deus terris circumfudit Oceanus, undique & undique versus navigabilis, & ventorum stati aut extraordinarij flatus, non ab eadem semper, & a nulla non aliquando regione spirantes, nonne significant satis concessum a natura cunctis gentibus ad cunctas aditum? Hoc Seneca summum Naturæ beneficium putat, quod & vento gentes locis dissipatas miscuit, & sua omnia in regiones ita descripsit, ut necessarium mortalibus esset inter ipsos commercium. Hoc igitur jus ad cunctas gentes æqualiter pertinet: quod clarissimi Iurisconsulti eo usque producunt, ut negent ullam rempublicam aut Principē prohibere in universum

3.4. Nat. qu.

Inst. de rerum divis. §. 1.

versum

versum posse, quo minus alij ad subditos suos accedant, & cum illis negotientur. Hinc jus descendit hospitale sanctissimum: hinc querelæ:

& L. nemo igitur ff eod. vide Gent. de iure belli lib. 1. c. 19 vid. L. mercatores C. de Comm.

Quod genus hoc hominum, quæve hunc tam barbara morem
Permittit patria? hospitio prohibemur arenæ.

Virgil. 1. Aen.

Et alibi

littusque rogamus
Innocuum, & cunctis undamque auramque patentem.

7. Aeneid.

Et scimus bella quædam ex hac causa cœpisse, ut Megarensibus in Athenienses, Bononiensibus in Venetos: Castellanis etiam in Americanos has justas potuisse belli causas esse, & cæteris probabiliores. Victoria putat, si peregrinari & degere apud illos prohiberentur, si arcerentur a participatione earum rerum quæ jure gentium aut moribus communia sunt, si denique ad commercia non admitterentur. Cui simile est quod in Mosis historia, & inde apud Augustinum legimus, justa bella Israëlitas contra Amorræos gessisse, quia innoxius transitus denegabatur: qui IVRE HVMANÆ SOCIETATIS æquissimo patere debebat. Et hoc nomine Hercules Orchomeniorum, Græci sub Agamemnone Mysorum Regi arma intulerunt: quasi libera essent naturaliter itinera ut Baldus dixit: accusanturque a Ger-

Diod. 11. Plutar. Pericle.

Sig. ult. de reb. Ital.

Vict. de Indis parte 2, n. 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. Adde Covar. in c. peccatũ. §. 9. n. 4. ibi: Quinta.

Num. c. 20. August. lib. 4. qu. 44. super. Num. Et est c. ult. 23. 4. 2.

Sophocl. Trachin.

3. Cons. 293.

4. Histor.

manis apud Tacitum Romani, quod colloquia congressusque gentium arcerent, fluminaque & terras & cœlum quodammodo ipsum clauderent. Nec ullus titulus Christianis quondam in Sarracenos magis placuit, quam quod per illos terræ Iudææ aditu arcerentur. Sequitur ex hac sententia Lusitanos, etiamsi domini essent earum regionum ad quas Batavi proficiscuntur, injuriam tamen facturos si aditum Batavis & mercatum præcluderent. Quanto igitur iniquius est volentes aliquos a volentium populorum commercio secludi, illorum opera quorum in potestate nec populi isti sunt, nec illud ipsum, qua iter est; quando latrones etiam & piratas non alio magis nomine detestamur, quam quod illi hominum inter se commeatus obsident atque infestant?

[illegible] cons. 130. Cov. cap. peccatum p. 2. §. 9. Bart. ad L. 1. C. de Pagan.

CAPVT II.

Lusitanos nullum habere ius dominii in eos Indos ad quos Batavi navigant titulo inventionis.

NON esse autem Lusitanos earum partium dominos ad quas Batavi accedunt, puta Iavæ, Taprobanæ, partis maximæ Moluccarum, certissimo argumnto colligimus, quia

quia dominus nemo est eius rei quam nec ipse unquam nec alter ipsius nomine possedit. Habent insulæ istæ quas dicimus & semper habuerunt suos Reges, suam rempublicam, suas leges, sua jura: Lusitanis mercatus, ut aliis gentibus conceditur: itaque & tributa cum pendunt, & jus mercandi à Principibus exorant, dominos se non esse, sed ut externos advenire satis testantur: ne habitant quidem nisi precario. Et quanquam ad dominium titulus nō sufficiat, quia & possessio requiritur, cum aliud sit rem habere, aliud jus ad rem consequendam, tamen ne titulum quidem dominij in eas partes Lusitanis ullum esse affirmo, quem non ipsis eripuerit Doctorum, & quidem Hispanorum sententia. Primum si dicent inventionis præmio eas terras sibi cessisse, nec jus, nec verum dicent. Invenire enim non illud est oculis vsurpare, sed apprehendere, vt Gordiani epistola ostenditur: unde Grammatici invenire & occupare pro verbis ponunt idem significantibus: & tota Latinitas quod adepti sumus, id demum invenisse nos dicit, cui oppositum est perdere. Quin & ipsa naturalis ratio, & legum diserta verba, & eruditiorum interpretatio manifeste ostendit ad titulum dominii parandum eam demum sufficere inventionem quæ cum possessione conjuncta est,

L. Si Barsatorem C. de fidejuss.

Non Marc. c. 4. in verbo occupare.

Vid. Conan. comm. Iuris Civil. li. 3 c. 3. in fine.

Vide Donell. de Iure Civili li. 4. c. 10.

Instit. de rerum divis. §. illud quæsitum est.

est, ubi ſcilicet res mobiles apprehenduntur, aut immobiles terminis atque cuſtodia ſepiuntur: quod in hac ſpecie dici nullo modo poteſt. Nam præſidia illic Luſitani nulla habent. Quid quod ne reperiſſe quidem Indiam ullo modo dici poſſunt Luſitani, quæ tot à ſæculis fuerat celeberrima. Iam ab Horatij tempore:

L.3.§. Neratius.in fine.ff. de acq.poſſeſſ.

Lib.1. epiſt.1.

Impiger extremos currit mercator ad Indos
Per mare pauperiem fugiens.

Taprobanes pleraque quam exacte nobis Romani deſcripſere? Iam vero & cæteras inſulas ante Luſitanos non finitimi tantum Perſæ & Arabes, ſed Europæi etiam, præcipue Veneti noverant. Præterea inventio nihil juris tribuit, niſi in ea quæ ante inventionem nullius fuerant. Atqui Indi cum ad eos Luſitani venerunt, etſi partim idololatræ, partim Mahumetani erant, gravibuſque peccatis involuti, nihilominus publice atque privatim rerum poſſeſsionumque ſuarum dominium habuerunt, quod illis ſine juſta cauſa eripi nō potuit. Ita certiſsimis rationibus poſt alios auctores maximi nominis concludit Hiſpanus Victoria: *Non poſſunt*, inquit, *Chriſtiani ſeculares aut Eccleſiaſtici poteſtate civili & principatu privare infideles, eo duntaxat titulo, quia infideles ſunt, niſi ab eis alia iniuria profecta ſit.* Fides enim, ut recte inquit Thomas, non tol-

Vide Plin. Nat. hiſtor. lib. 6. c. 22.

L. 3. ff. de acquir. rerum dom.

Covar. in c. peccatū. §. 10. n. 2. & 4. & 5.

De poteſt. civili parte 1. num 9.

2. 2. q. 10. art. 12.

lit

lit jus naturale aut humanum, ex quo dominia profecta sunt. Imo credere infideles non esse rerum suarum dominos, hæreticum est: & res ab illis possessas illis ob hoc ipsum eripere furtum est, & rapina, non minus quam si idem fiat Christianis. Recte igitur dicit Victoria non magis ista ex causa Hispanis jus in Indos quæsitum, quam Indis fuisset in Hispanos, si qui illorum priores in Hispaniam venissent. Neque vero sunt Indi Orientis amentes & insensati, sed ingeniosi & solertes, ita vt ne hinc quidem prætextus subijciendi possit desumi, qui tamen per se satis est manifestæ iniquitatis. Iam olim Plutarchus πρόφασιν πλεονεξίας fuisse dicit ἡμερῶσαι τὰ βαρβαρικὰ, improbam scilicet alieni cupiditatem hoc sibi velum obtendere, quod barbariem mansuefaciat. Et nunc etiam color ille redigendi invitas gentes ad mores humaniores, qui Græcis olim & Alexandro usurpatus est, à Theologis omnibus, præsertim Hispanis, improbus, atque impius censetur.

Vict. de Indis parte 1. n. 4. 5. 6. 7. & n. 19.

Vide Vasq. in præf. n. 5.

CAPVT III.

Lusitanos in Indos non habere ius dominij titulo donationis Pontificiæ.

SECVNDO si Pontificis Alexandri Sexti divisione vtentur, ante omnia illud attendendum est, volueritne Pontifex con-

Vide Osorium. tentiones tantum Lusitanorum & Castellanorum dirimere, quod potuit sane, ut lectus inter illos arbiter, sicut & ipsi Reges jam ante inter se ea de re fœdera quædam pepigerant: & hoc si ita est, cum res inter alios acta sit, ad cæteras gentes non pertinebit: an vero prope singulos Mundi trientes duobus populis donare. Quod etsi voluisset, & potuisset Pontifex, non tamen continuo sequeretur dominos eorum locorum esse Lusitanos, cum donatio dominum non faciat, sed secuta traditio: quare & huic causæ possessio deberet accedere. Tum vero si quis jus ipsum sive divinum sive humanum scrutari volet, non autem ex commodo suo metiri, facile deprehendet donationem ejusmodi ut rei alienæ nullius esse momenti Disputationē de potestate Pontificis, hoc est Episcopi Romanæ Ecclesiæ, hic non aggrediar, nec quicquam ponam nisi ex hypothesi, hoc est quod confitentur homines inter eos eruditissimi, qui plurimum Pontificiæ tribuunt auctoritati: maxime Hispani: qui cum pro sua perspicacia facile viderent Dominum Christum omne à se terrenum imperium abdicasse, mundi certe totius dominium, qua homo fuit, non habuisse, & si habuisset, nullis tamē argumentis astrui posse jus illud in Petrum, aut Romanam Ecclesiam Vicarii jure translatum: cum alias

Vide Inst. de rerum divis. §. per tradit.

Luc. 12. 14. Iohan. 18. 36. Vict. de Indis p. 1. num. 25.

alias etiam certum ſit multa Chriſtum habuiſſe in quæ Pontifex non ſucceſſerit, interpretes affirmarunt (vtar ipſorum verbis) Pontificem non eſſe dominum civilem aut temporalem totius orbis. Imo etiam ſi quam talem poteſtatem in mundo haberet, eam tamen non recte exerciturum, cum ſpirituali ſua juriſdictione contentus eſſe debeat, ſæcularibus autem Principibus eam concedere nullo modo poſſe. Tum vero ſi quam habeat poteſtatem temporalem, eam habere, ut loquuntur, in ordine ad ſpiritualia. Quocirca nullam illi eſſe poteſtatem in populos infideles, ut qui ad Eccleſiam non pertineant. Vnde ſequitur ex ſententia Cajetani & Victoriæ & potioris partis tam Theologorum quam Canoniſtarum, non eſſe idoneum titulum adverſus Indos vel quia Papa dederit provincias illas tanquam dominus abſolute, vel quia non recognoſcunt dominium Papæ: atque adeo ne Saracenos quidem iſto titulo unquam ſpoliatos.

Vict. 16. n. 27.
Vide Vaſq. c. 21. contro. ill. Turr. Crem. lib. 2. c. 113. Hugo 69. diſt. cum ad Verum Bern. in 2. lib. ad Eug. Vict. de Ind. p. 1. n. 27. Cov. in c. pecca. §. 9. n. 7.
Matt. 20. 26. Iohan. 6. 15. Matt. 17. 27. Vict. ib. n. 28. Cov. de loco. 1. Cor. 5. in fine. Thom. 2. 2. 12. 2. Ayala li. 1. c. 2. n. 29. Vict. ibi. n. 30. Cov. d. loco Vide locũ Caietani infra Thom. 2. 2. q. 66. art. 8. Silv. de infid. §. 7. Inn. in c. quod ſuper his de voto. Vict. n. 31.

CAPVT IV.

Luſitanos in Indos non habere ius dominii titulo belli.

HIs igitur ſublatis cum manifeſtum ſit, quod & Victoria ſcribit, Hiſpanos ad ter- *d. n. 31.*

ras remotiores illas navigãtes nullũ jus ſecum attuliſſe occupãdi eas provincias, unus duntaxat titulus belli reſtat, qui& ipſe ſi juſtus eſſet, tamẽ ad dominiũ proficere nõ poſſet, niſi jure prædæ, hoc eſt poſt occupationem. Atqui tãtum abeſt ut Luſitani eas res occupaverint, ut cũ pleriſq; gentibus quas Batavi acceſſerunt, bellũ eo tempore nullũ haberent. Et ſic igitur nullũ jus illis quęri potuit: cum etiã ſi quas ab Indis pertuliſſent injurias, eas longa pace & amicis commerciis remiſiſſe merito cenſeantur. Quanquam ne fuit quidem quod bello obtenderent. Nam qui Barbaros bello perſequuntur, ut Americanos Hiſpani, duo ſolent prætexere, quod ab illis commercio arceãtur, aut quod doctrinam veræ religionis illi nolint agnoſcere. Et commercia quidem Luſitani ab Indis impetrarunt, ut hac in parte nihil habeant quod quærantur. Alter vero obtentus nihilo eſt juſtior, quam ille Græcorum in Barbaros, quo Boëtius reſpexit:

Vide Vaſq. c. 24. contr. ill. Vict. p. 2. de Indis n. 10. Metr. 4. lib. 4. de conſol.

An diſtant quia diſſidentque mores,
Iniuſtas acies, & fera bella movent,
Alterniſque volunt perire telis?
Non eſt iuſta ſatis ſævitiæ ratio.

2. 2. q. 10. art 8. c. de Iudæis diſt. 45. c. qui ſincera. eadẽ diſt. Innoc. d. loco. Barto. ad l. 1. C. de pag. Covarr. ad c. peccatum

Iſta autem & Thomæ & Concilij Toletani & Gregorii & Theologorum, Canoniſtarum, Iuriſprudentiumque fere omnium concluſio eſt: Quantumcunque fides annuntiata ſit

Barbaris (nam de his qui subditi ante fuerunt Christianis Principibus, item de Apostatis alia est quæstio) probabiliter & sufficienter, & si noluerint eam respicere, non tamen licere hac ratione eos bello persequi, & spoliare bonis suis. Operæpretium est in hanc rem ipsa Cajetani verba describere: *Quidam*, ait, *infideles nec de iure nec de facto subsunt secundũ temporalem iurisdictionem Principibus Christianis, ut inveniuntur pagani, qui nunquam imperio Romano subditi fuerunt, terras habitantes, in quibus Christianum nunquam fuit nomen. Horũ namque domini, quamvis infideles, legitimi domini sunt, sive regali, sive politico regimine gubernantur: nec sunt propter infidelitatem à dominio suorum privati, quum dominium sit ex iure positivo, & infidelitas ex divino iure, quod non tollit ius positivum, ut superius in quæstione habitum est. Et de his nullam scio legem quoad temporalia. Contra hos nullus Rex, nullus Imperator, nec Ecclesia Romana potest movere bellum ad occupandas terras eorum, aut subijciendos illos temporaliter: quia nulla subest causa iusta belli, cum Iesus Christus Rex Regum, cui data est potestas in cœlo & in terra, miserit ad capiendam possessionem mundi, non milites armatæ militiæ, sed sanctos prædicatores, sicut oves inter lupos. Vnde nec in testamento veteri, ubi armata manu possessio erat capienda, terræ infidelium*

p.2.§.9.&10. Ayala de iure belli lib.1.c.2. n.28. argum. Matth.10.23.

ad Sũ. Thom. 2.2.4.66. art. 8.

inductum

indictum lego bellum alicui propter hoc quod non erant fideles: sed quia nolebant dare transitum, vel quia eos offenderant, ut Madianitæ, vel ut recuperarent sua, divina largitate sibi concessa. Vnde GRAVISSIME PECCAREMVS, *si fidem Christi Iesu per hanc viam ampliare contenderemus: nec essemus* LEGITIMI DOMINI *illorum: sed* MAGNA LATROCINIA *committeremus, & teneremur ad restitutionem, utpote* INIVSTI DEBELLATORES AVT OCCVPATORES. *Mittendi essent ad hos prædicatores boni viri, qui verbo & exemplo converterent eos ad Deum: & non qui eos opprimant, spolient, scandalizent, subjiciant, & duplo gehennæ filios faciant, more Pharisæorum.* Et in hanc formam audimus sæpe à Senatu in Hispania, & Theologis præcipue Dominicanis decretum fuisse, sola verbi prædicatione non bello Americanos ad fidem traducendos: libertatem etiam quæ illis eo nomine erepta esset, restitui debere, quod à Paulo tertio Pontifice, & Carolo Quinto Imperatore Hispaniarum Rege comprobatum dicitur. Omittimus jam Lusitanos in plerisque partibus religionem nihil promovere, ne operam quidem dare, cum soli lucro invigilent. Imo & illud ibi verum esse, quod de
Vict. p. 1. §. 38. Hispanis in America Hispanus scripsit, non miracula, non signa audiri, non exempla vitæ religiosæ,

religiosæ, quæ ad eandem fidem alios possent impellere, sed multa scandala, multa facinora, multas impietates. Quare cum & possessio & titulus deficiat possessionis, neque res ditionesque Indorum pro talibus haberi debeant quasi nullius ante fuissent, neq; cum illorum essent, alijs recte acquiri potuerint, sequitur Indorum populos, de quibus nos loquimur, Lusitanorum proprios non esse, sed liberos, & sui juris: de quo ipsi doctores Hispani non dubitant. *Vict. in fine par. 2. 1. relect. de Indis.*

CAPVT V.

Mare ad Indos aut ius eo navigandi non esse proprium Lusitanorum titulo occupationis.

SI ergo in populos terrasque & ditiones Lusitani jus nullum quæsiverunt, videamus an mare & navigationem, aut mercaturam sui juris facere potuerint. De mari autem prima sit cōsideratio, quod cum passim in iure aut nullius, aut cōmune, aut publicū Iurisgentiū dicatur, hæ voces quid significēt ita cōmodissime explicabitur, si Poëtas ab Hesiodo omnes, & Philosophos, & Iurisconsultos veteres imitati in tempora distinguamus, ea, quæ tempore forte haud longo, certa tamen ratio-

ne & ſui natura diſcreta ſunt. Neque nobis vitio verti debet ſi in juris à natura procedentis explicatione auctoritate & verbis eorum utimur quos conſtat naturali judicio plurimum valuiſſe. Sciendum eſt igitur in primordijs vitæ humanæ aliud quam nunc eſt dominium, aliud communionem fuiſſe. Nam dominium nunc propri id ſignificat, quod ſcilicet ita eſt alicujus ut alterius non ſit eodem modo. Commune autem dicimus, cujus proprietas inter plures conſortio quodam aut conſenſu collata eſt excluſis alijs. Linguarum paupertas coëgit voces eaſdem in re non eadem uſurpare. Et ſic iſta noſtri moris nomina ad jus illud priſtinum ſimilitudine quadam & imagine referuntur. Commune igitur tunc non aliud fuit quam quod ſimpliciter proprio opponitur: Dominium autem facultas non injuſta utendi re communi, quem uſum Scholaſticis viſum eſt facti non juris vocare, quia qui nunc in jure uſus vocatur, proprium eſt quiddã, aut ut illorum more loquar, privative ad alios dicitur. Iure primo Gentium, quod & Naturale interdum dicitur, & quod Poëtæ alibi ætate aurea, alibi Saturni aut Iuſtitiæ regno depingunt, nihil proprium fuit: quod Cicero dixit: *Sunt autem privata nulla natura.* Et Horatius:

Vide Glos. & Castr. in l. ex hoc iure & c. ius nat. diſt. 1.

Vide Vaſq. controv. uſu frequ. c. 1. num. 10. c. exijt qui ſeminat de Verb. ſig. in 6. clem. exivi de paradiſo de verb. ſign.

Nam

Nam PROPRIÆ *telluris* HERVM NATVRA *nec illum,*
Nec me nec quenquam statuit.

Neque enim potuit natura dominos distinguere. Hoc igitur significatu res omnes eo tempore communes fuisse dicimus, idem innuentes quod Poëtæ cum primos homines in medium quæsivisse, & Iustitiam casto federe res medias tenuisse dicunt: quod ut clarius explicent, negant eo tempore campos limite partitos, aut commercia fuisse ulla.

Avienus in Arat.

promiscua rura per agros
Præstiterant cunctis COMMVNIA *cuncta* VIDERI.

Recte additum est *videri* propter translationem ut diximus vocabuli. Communio autem ista ad usum referebatur:

Seneca Octavia.

pervium cunctis iter,
COMMVNIS VSVS *omnium rerum fuit.*

Cujus ratione dominium quoddam erat, sed universale, & indefinitum: Deus enim res omnes non huic aut illi dederat, sed humano generi, atque eo modo plures in solidum eiusdem rei domini esse non prohibebantur: quod si hodierna significatione sumamus dominium, contra omnem est rationem. Hoc enim

enim proprietatem includit, quæ tunc erat penes neminem.

Aptissime autem illud dictum est:

Avienus.

omnia rerum
Usurpantis erant.

Ad eam vero, quæ nunc est, dominiorum distinctionem non impetu quodam, sed paulatim ventum videtur, initium ejus monstrante Natura. Cum enim res sint nonnullæ, quarum usus in abusu consistit, aut quia conversæ in substantiam utentis nullũ postea usum admittunt, aut quia utendo fiunt ad usum deteriores, in rebus prioris generis, ut cibo & potu, proprietas statim quædam ab usu nõ sejuncta emicuit. Hoc enim est proprium esse, ita esse cujusquam ut & alterius esse non possit quod deinde ad res posterioris generis, vestes puta, & res mobiles alias aut se moventes ratione quadam productum est. Quod cum esset, ne res quidem immobiles omnes, agri puta, indivisi manere potuerunt: quanquam enim horum usus non simpliciter in abusu consistat, eorum tamen usus abusus cujusdam causa comparatus est, ut arva & arbusta cibi causa, pascua etiam vestium: omnium autem usibus promiscue sufficere non possunt. Repertæ proprietati lex posita est, quæ naturam imitaretur. Sicut enim initio per applicationem corporalem usus ille ha-

ff. de usuf. ear. rer. quæ usu cons. Extrav. de verb. sign. ad conditorem & quia quorundã Thom. 2. 2. 78.

bebatur

bebatur, unde proprietatem primum ortam diximus, ita ſimili applicatione res proprias cuiuſque fieri placuit. Hæc eſt quæ dicitur occupatio, voce accommodatiſſima ad eas res quæ ante in medio poſitæ fuerant: quo Seneca Tragicus alludit.

IN MEDIO *eſt ſcelus* Sen. Thyeſte.
POSITVM OCCVPANTI.

Et Philoſophus: *Equeſtria* OMNIVM *Equitum Romanorũ ſunt: in illis tamen locus meus fit* PROPRIVS *quẽ* OCCVPAVI. Hinc Quintilianus dicit, quod omnibus naſcitur induſtriæ eſſe præmium, & Tullius, factas eſſe veteri occupatione res eorum qui quondam in vacua venerant. Occupatio autem hæc in his rebus quæ poſſeſſioni renituntur, ut ſunt feræ beſtiæ, perpetua eſſe debet, in alijs ſufficit, corpore cœptam poſſeſſionem animo retineri. Occupatio in mobilibus eſt apprehenſio, in immobilibus inſtructio aut limitatio: unde Hermogenianus cum dominia diſtincta dicit, adddit, agris terminos poſitos, ædificia collocata. Hic rerum ſtatus à Poëtis indicatur.

Sen. Ben. lib. 7. c. 12.
Decl. 13.
De off. 1.
L. ex hoc iure ff. de Iuſt. & iure.

Tum laqueis captare feras, & fallere viſco Virg. 1. Georg.
Inventum:
Tum primum ſubiere domos.
COMMVNEMQVE PRIVS, *ceu lumina ſolis & auræ* Ovid. in Metam.

Cautus humũ longo signavit LIMITE *messor.*
Celebratur post hæc, ut Hermogenianus indicat, commercium, cujus gratia

Ovid. *Fluctibus ignotis insultavere carinæ.*

Eodem autem tempore & respublicæ institui cœperunt: Atque ita earum quæ à prima communione divulsa erant duo facta sunt genera. Alia enim sunt publica, hoc est populi propria (quæ est gemina istius vocis significatio) alia mere privata, hoc est singulorum. Occupatio autem publica eodem modo fit, quo privata. Seneca: *Fines Atheniensium, aut Campanorum vocamus, quos deinde inter se vicini privata terminatione distinguũt.* (De benef. 7. 4.) Gens enim unaquæque

Seneca Octav. PARTITA FINES *regna constituit, novas*
Extruxit VRBES.

Offic. 1. Hoc modo dicit Cicero agrum Arpinatem Arpinatum dici, Tusculanum Tusculanorum: *similisque est*, inquit, *privatarum possessionum descriptio, ex quo quia suum cuiusque fit, eorum quæ natura fuerant* COMMVNIA, *quod cuique obtigit, id quisque teneat.* Contra autem Thucydides (Lib. 1.) eam terram quæ in divisione populo nulli obvenit, ἀόριστον, hoc est indefinitam, & limitibus nullis circumscriptam vocat. (Vide Duar. in tit. de rerum div. & qual.) Ex his quæ hactenus dicta sunt duo intelligi possunt. Prius est, eas res quæ

occupari non possunt, aut occupatæ nunquam sunt, nullius proprias esse posse: quia omnis proprietas ab occupatione cœperit. Alterum vero, eas res omnes, quæ ita à natura comparatæ sunt, ut aliquo utente nihilominus alijs quibusvis ad usum promiscue sufficiant, eius hodieque conditionis esse, & perpetuo esse debere cujus fuerant cumprimum a natura prodite sunt. Hoc Cicero voluit: *Ac latissime quidem patens hominibus inter ipsos omnibus inter omnes societas hæc est; in qua omnium rerum, quas ad communem usum natura genuit, est servanda communitas.* Sunt autem omnes res hujus generis, in quibus sine detrimento alterius alteri commodari potest. Hinc illud esse dicit Cicero: *Non prohibere aqua profluente.* Nam aqua profluens qua talis, non qua flumen est, inter communia omnium à Iurisconsultis refertur: & à Poëta:

offic. I.

Quid prohibetis AQVAS? VSVS COMMVNIS *aquarum est.*
Nec Solem PROPRIVM NATVRA *nec* AËRA *fecit,*
Nec tenues VNDAS. *in* PVBLICA *munera veni.*

Ovid. lib. 6. Metam.

Dicit hæc non esse natura propria, sicut Vlpianus natura omnibus patere, tum quia primum à natura prodita sunt, & in nullius adhuc dominium pervenerunt (ut loquitur

L. venditor. ff. com. præd.

L. quod in littore. ff. de acq. rer. dom.
Loco citato.
Vide Comi. comm. civ. lib. 3. c. 2. Donell. lib. 4. c. 2.
L. ult. de usucap.

Neratius) tum quia ut Cicero dicit, à natura ad usum communem genita videntur. Publica autem vocat tralatitia significatione, non quæ ad populum aliquem, sed quæ ad societatem humanam pertinent, quæ publica Iurisgentium in Legibus vocantur: hoc est communia omnium, propria nullius. Hujus generis est Aër, duplici ratione, tum quia occupari non potest, tum quia usum promiscuum hominibus debet. Et eisdem de causis commune est omnium Maris Elementum, infinitum scilicet ita, ut possideri non queat, & omnium usibus accommodatum: sive navigationem respicimus, sive etiam piscaturam.

L. Arist. de rer. div.

loco citato. Inst. de rer. div. §. & quidem naturali, & §. littorum. ff. de rer. div. l. 1. & L. 2. & L. Aristo. eod. tit. L. quod in Littore. L. quāvis. de acq. rer. dom. L. si quis me, de Injur. L. littora. Ne quid in loco pub. cum. L. seq.

Cujus autem juris est mare, ejusdem sunt si qua mare alijs usibus eripiendo sua fecit, ut arenæ maris, quarum pars terris continua littus dicitur. Recte igitur Cicero: *quid tam* COMMVNE *quam* MARE *fluctuantibus*, LITTVS *eiectis?* Etiam Virgilius auram, undam, littus cunctis patere dicit. Hæc igitur sunt illa quæ Romani vocant communia omnium jure naturali, aut quod idem esse diximus, publica jurisgentium, sicut & usum eorum modo communem, modo publicum vocant. Quanquam vero etiam ea nullius esse, quod ad proprietatem attinet, recte dicantur, multum tamen differunt ab his quæ nullius sunt, & communi usui attributa non

ut feræ, pisces, aves: nam ista si quis occupet, in jus proprium transire possunt, illa vero totius humanitatis consensu proprietati in perpetuū excepta sunt propter usum, qui cum sit omnium, nō magis omnibus ab uno eripi potest, quam à te mihi quod meum est. Hoc est quod Cicero dicit inter prima esse Iustitiæ munera, rebus communibus pro communibus uti. Scholastici dicerent esse communia alia affirmative, alia privative. Distinctio hæc non modo Iurisprudentibus usitata est, sed vulgi etiam confessionem exprimit: unde apud Athenæum convivator mare commune esse dicit, at pisces capientium fieri. Et in Plautina Rudente servato dicenti, *Mare quidem commune certo est omnibus*, assentit piscator, addenti autem *In mari inventum est, commune est*, recte occurrit: off. 1.

Meum quod rete atque hami nacti sunt,
meum potissimum est.

Mare igitur proprium omnino alicujus fieri non potest, quia natura commune hoc esse non permittit, sed jubet; imo ne littus quidem: nisi quod hæc addenda est interpretatio: ut si quid earum rerum per naturam occupari possit, id eatenus occupātis fiat, quatenus ea occupatione usus ille promiscuus non læditur. Quod merito receptum est: nam cum ita se habet, cessat utraque exceptio per quam Vide Don. l. 4. c. 2.

evenisse diximus, ne omnia in jus proprium transcriberentur. Quoniam igitur inædificatio species est occupationis, in littore licet ædificare, si id fieri potest sine cæterorum incommodo, ut Pomponius loquitur: quod ex Scævola explicabimus, nisi usus publicus, hoc est communis impediretur. Et qui ædificaverit, soli dominus fiet: quia id solum nec ullius proprium, nec ad usum communem necessarium fuit. est igitur occupantis: sed non diutius quam durat occupatio, quia reluctari mare possessioni videtur; exemplo feræ, quæ si in naturalem se libertatem receperit, non ultra captoris est, ita & littus postliminio mari cedit. Quicquid autem privatum fieri occupando, idem & publicum, hoc est populi proprium posse ostendimus. Sic littus Imperii Romani finibus inclusum, Populi Romani esse Celsus existimat: quod si ita est, minime mirandũ est, eundẽ Populũ subditis suis occupandi littoris modũ per Principẽ aut Prętorẽ potuisse cõcedere. Cęterũ & hęc occupatio nõ minus quã privata ita restringenda est, ne ulterius porrigatur, quã ut salvus sit usus Iurisgẽtium. Nemo igitur potest à Populo Romano ad littus maris accedere prohiberi, & retia siccare, & alia facere, quæ semel omnes homines in perpetuum sibi licere voluerunt. Maris autem natura hoc differt à littore, quod mare

nisi

Inst. de rer. div. §. litt. l. riparum. §. 1. ff. de rer. div. l. fluminum. ff. de damno inf.

L. quamvis de acq. rer. dom. L. in littore. Ne quid in loco pub.

L. Aristo. de rerum div. L. quod in littore. de acq. rer. dom.

d. L. littora ne quid in loco publ. Donell. lib. 4. c. 2. & c. 9.

d. L. quamvis de acq. rer. dom. L. 2. in princ. & §. merito. & §. Si quis à Principe. Ne quid in loco pub.

L. Nemo igitur. ff. de rer. divis.

Vide d. L. littora. ff. Ne quid in loco publ.

nisi exigua sui parte nec inædificari facile, nec includi potest: & ut posset, hoc ipsum tamen vix contingeret, sine usus promiscui impedimento. Si quid tamen exiguum ita occupari potest, id occupanti conceditur. Hyperbole est igitur

Contracta pisces æquora sentiunt *Horat.*
Iactis in altum molibus.

Nam Celsus jactas in mare pilas ejus esse dicit qui jecerit. Sed id non concedendum si deterior maris usus eo modo futurus sit. Et Vlpianus eum qui molem in mare jacit, ita tuẽdũ dicit si nemo damnũ sentiat. Nam si cui hæc res nocitura sit, Interdictum utique, Ne quid in loco publico fiat competiturum. Vt & Labeo, si quid tale in mare struatur, Interdictum vult competere, Ne quid in Mari, quo portus, statio, iterve navigiis deterius sit, fiat. Quæ autem navigationis eadem piscatus habenda est ratio, ut communis maneat omnibus. Neque tamen peccabit si quis in maris diverticulo piscandi locum sibi palis circumsepiat, atque ita privatum faciat: sicut Lucullus exciso apud Neapolim monte ad villam suam maria admisit. Et hujus generis, puto fuisse piscinas maritimas quarum Varro & Columellam eminerunt. Nec Martialis alio spectavit, cum de Formiano Apollinaris loquitur.

d.L. littora.

L. 2. ne quid in loco publ. §. Advers.

L. 1. §. si in mare. ff. de fluminibus.

Plin. lib. 10. c. 54.

Lib.10.Epigr. 30.

Si quando NEREVS *ſentit Aeoli regnum.*

Ridet procellas tuta de SVO *menſa.*

De Nabutſ. c.3.

Et Ambroſius: *Inducis mare intra prædia tua ne deſint belluæ.* Hinc apparere poteſt quæ mens Pauli fuerit, cum dicit, ſi maris proprium jus ad aliquem pertineat, Vti poſſidetis interdictum ei competere. Eſſe quidem hoc Interdictum ad privatas cauſas comparatum, non autem ad publicas, (in quibus etiam ea comprehenduntur quæ jure gentium communi facere poſſumus) ſed hic jam agi de jure fruẽdo quod ex cauſa privata contingat, non publica, ſive communi. Nam teſte Marciano, quicquid occupatum eſt & occupari potuit, id jam non eſt juriſgentium, ſicut eſt mare. Exempli cauſa, ſi quis Lucullum aut Apollinarem in privato ſuo, quatenus diverticulum maris incluſerant, piſcari prohibuiſſet, dandum illis interdictum Paulus putavit, non ſolum injuriarum actionem, ob cauſam ſcilicet privatæ poſſeſſionis. Imo in diverticulo maris, ſicut in diverticulo fluminis, ſi locum talem occuparim, ibique piſcatus ſim, maxime ſi animum privatim poſſidendi plurium annorum continuatione teſtatus fuerim, alterum eodem jure uti prohibebo: ut ex Marciano colligimus, non aliter quam in lacu qui mei dominii eſt. Quod verum quamdiu du-

L. ſane ſi maris. ff. de injurijs.

L. nemo igitur. ff. de rer. div.

L. ſi quisquã, de diverſ. & temp. præſcr.

rat occupatio, quemadmodum in littore antea diximus. Extra diverticulum idem non erit, ne scilicet communis usus impediatur. Ante ædes igitur meas aut prætorium ut piscari aliquem prohibeant usurpatum quidem est, sed nullo jure, adeo quidem ut Vlpianus comtemta ea vsurpatione si quis prohibeatur injuriarum dicat agi posse. Hoc Imperator Leo (cujus Legibus non utimur) contra juris rationem mutavit, Voluitque πρόθυρα, hoc est vestibula maritima eorum esse propria, qui oram habitarent, ibique eos jus piscandi habere: quod tamen ita procedere voluit, ut septis quibusdã remoratorijs quas ἐποχὰς Greci vocãt, locus ille occuparetur: existimans nimirum non fore ut quis exiguam mari portionem alteri invideret qui ipse toto mari ad piscandum admitteretur. Certe ut quis magnam maris partem, etiamsi possit, publicis utilitatibus eripiat, non tolerandæ est improbitatis: in quam merito Vir Sanctus invehitur. SPATIA MARIS *sibi vindicant* IVRE MANCIPII, *pisciumque iura sicut vernaculorum conditione sibi servitij subiecta commemorant. Iste inquit*, SINVS *maris meus est: ille alterius. Dividunt elementa sibi potentes.* Est igitur Mare in numero earum rerum quæ in commercio non sunt, hoc est, quæ proprij juris fieri non possunt. Vnde sequuntur

L. præscriptio. ff. de usucap.

L. iniuriarum. §. ultim. ff. de iniurijs. d. L. iniuriarum §. si quis me.

Novell. 56.

Novella Leo 102. 103. 104. Vide Cuiac. 14. obs. 1.

Ambr. Lib. 5. Hex. c. 10.

Donnell. lib. 4. c. 6.

quitur si proprie loquamur, nullam Maris partem in territorio populi alicujus posse censeri. Quod ipsum Placentinus sensisse videtur, cũ dixit, Mare ita esse commune, ut in nullius dominio sit nisi solius Dei: & Ioannes Faber, cũ mare cesserit relictum in suo jure, & esse primęvo, quo omnia erãt communia. Alioquin nihil differrent quę sunt omnium communia ab his quę publica proprie dicuntur, ut mare à flumine. Flumen populus occupare potuit, ut inclusum finibus suis, mare non potuit. Territoria autẽ sunt ex occupationibus populorũ, ut privata dominia ex occupationibus singulorũ. Vidit hoc Celsus, qui clare satis distinguit inter littora, quę Populus Romanus occupare potuit, ita tamẽ ut usui communi nõ noceretur, & mare quod pristinã naturã retinuit. Nec ulla lex diversum indicat. Quę vero leges à cõtrarię sententię auctoribus citantur, aut de insulis loquuntur, quas clarũ est occupari potuisse, aut de portu qui non communis est, sed proprie publicus. Qui vero dicunt mare aliquod esse Imperij Romani, dictũ suum ita interpretantur, ut dicant jus illud in mare ultra protectionem & jurisdictionem non procedere: quod illi jus à proprietate distinguũt: nec forte satis animadvertunt idipsum quod Populus Romanus classes præsidio navigantium disponere potuit, & deprehensos in mari piratas

Ioh. Faber ad d. §. Littorũ. inst. de rerum divis. adde DD. ad l. ἀξίωσις. ff. ad l. Rhodiam.

L. littora. Ne quid in loco pub.

Vide L. insulæ. ff. de iudiciis. Vide L. Cæsar ff. de public. Gloss. in L. quadam. de rerum divis. & in d. L. littora. & in §. 1. Inst. de rer. divis. Bal. in d. l. quadam.

gatas punire, non ex proprio, ſed ex communi jure accidiſſe, quod & aliæ liberę gentes in mari habent. Illud interim fatemur, potuiſſe inter gentes aliquas convenire, ut capti in maris hac vel illa parte, hujus aut illius reipublicæ judicium ſubirent, atque ita ad commoditatem diſtinguendæ juriſdictionis in mari fines deſcribi, quod ipſos quidem eam ſibi legem ferentes obligat, ut alios populos non item: neque locum alicujus proprium facit, ſed in perſonas contrahentium jus conſtituit. Quæ diſtinctio ut naturali rationi conſentanea eſt, ita Vlpiani reſponſo quodam comprobatur, qui rogatus an duorum prædiorum maritimorum dominus, alteri eorum quod venderet ſervitutem potuiſſet imponere, ne inde in certo maris loco piſcari liceret, reſpondet rem quidem ipſam, mare ſcilicet, ſervitute nulla affici potuiſſe, quia per naturam hoc omnibus pateret, ſed cum bona fides contractus legem venditionis ſervari expoſceret, perſonas poſſidentium & in jus eorum ſuccedentium per iſtam legem obligari. Verum eſt loqui Iuriſconſultum de prædijs privatis, & lege privata, ſed in territorio & lege populorum eadem hic eſt ratio, quia populi reſpectu totius generis humani privatorum locum obtinent. Similiter reditus qui in piſcationes maritimas con-

Bal. in c. in princ. in 2. col. Quib. mod. feud. amitt. adde L. unic. C. de claſſ. lib. 11. & Ang. in l. ſane. ff. de iniur.

L. Venditor fundi. Com. præd. adde L. caveri. eod. tit.

c. quæ ſunt Regalia in Feudis.

c. quæ sint Regalia. in Feudis.

stituti Regalium numero censentur, non rem, hoc est mare, aut piscationem, sed personas obligant. Quare subditi, in quos legem ferendi potestas Reipublicæ aut Principi ex consensu competit, ad onera ista compelli forte poterunt: sed exteris jus piscandi ubique immune esse debet, ne servitus imponatur mari quod servire non potest. Non enim maris eadem quæ fluminis ratio est: quod cum sit publicum, id est populi, jus etiam in eo piscandi a populo aut Principe concedi aut locari potest, ita ut ei qui conduxit etiam interdictum Veteres dederint, de loco publico fruendo, addita conditione, si is cui locandi jus fuerit, fruendum alicui locaverit: quæ conditio in mari evenire non potest. Cæterum qui ipsam piscationem numerant inter Regalia, ne quidẽ illũ locum quem interpretabantur satis inspexerunt. quod Iserniam & Alvarotum non latuit. Demonstratum est nec populo nec privato cuipiam jus aliquod proprium in ipsum mare (nam diverticulum excepimus) competere posse, cum occupationem nec natura, nec usus publici ratio permittat. Hujus autem rei causa instituta fuerat hæc disputatio, ut appareret Lusitanos mare quo ad Indos navigatur sui juris non fecisse. Nam utraque ratio quæ proprietatem impedit, in hac causa est quam in cæteris omnibus

Vide, Balbum de præscr. 4. parte 5. part. princ. qu. 6. n. 4.

d. l. iuriarum §. si quis me. vers. conductoris ff. de iniur.

ff. de loco publ. fruendo.

Ad d. locum. Quæ sint Regalia.

nibus infinito efficacior. Quod in alijs difficile videtur, in hac omnino fieri non poteſt: quod in alijs iniquum judicamus, in hac ſumme barbarum eſt, atque inhumanum. Non de mari interiore hic agimus, quod terris undique infuſum alicubi etiam fluminis latitudinem non excedit, de quo tamen ſatis conſtat locutos Romanos juris conſultos, cum nobiles illas adverſus privatam avaritiam ſententias ediderunt: de Oceano quæritur, quem immenſum, infinitum, rerum parentem, cœlo conterminum antiquitas vocat: cujus perpetuo humore non fontes tantum & flumina & maria, ſed nubes, ſed ipſa quodammodo ſidera paſci veteres crediderunt: qui denique per reciprocas æſtuum vices terram hanc humani generis ſedem ambiens, neque teneri, neque includi poteſt, & poſſidet verius quam poſſidetur. In hoc autem Oceano non de ſinu aut freto, nec de omni quidem eo quod è littore conſpici poteſt controverſia eſt. Vindicant ſibi Luſitani quicquid duos Orbes interjacet, tantis ſpatijs diſcretos, ut plurimis ſæculis famam ſui non potuerint tranſmittere. Quod ſi Caſtellanorum, qui in eadem ſunt cauſa, portio accedat, parvo minus omnis Oceanus duobus populis mancipatus eſt, alijs tot gentibus ad Septentrionum redactis anguſtias: multumque

quedecepta est Natura, quæ cum Elementum illud omnibus circumfudit, omnibus etiam suffecturũ credidit. In tanto mari si quis usu promiscuo solum sibi imperiũ & ditionẽ exciperet, tamen immodicę dominationis affectator haberetur: si quis piscatu arceret alios, insanę cupiditatis notam nõ effugeret. At qui etiam navigatũ impedit, quo nihil ipsi perit, de eo quid statuemus? Si quis ab igni qui totus suus est, ignem capere, lumen suo de lumine, alterũ prohiberet, legẽ hunc humanę societatis reũ peragerẽ: quia vis ea est istius naturæ.

Ennius. *Vt nihilominus ipsi luceat, cum illi accenderit.*

Cic. de off. 1. Quid ni enim quãdo sine detrimento suo potest, alteri cõmunicet, in ijs quæ sunt accipiẽti utilia, dãti nõ molesta? Hęc sũt quę Philosophi

Sen. lib. 3. c. 28. nõ alienis tantũ, sed & ingratis præstari volũt. Quæ vero in rebus privatis invidia est, eadẽ in re communi nõ potest nõ esse immanitas. Improbissimũ enim hoc est, quod naturæ instituto, consensu gentiũ, meũ non minus quã tuũ est, id te ita intercipere, ut ne usum quidẽ mihi concedas, quo concesso nihilo minus id tuũ sit, quã antea fuit. Tũ vero etiã qui alienis incũbant, aut communia intercipiũt, certa quadam possessione se tuẽtur. Quia enim prima, ut diximus, occupatio res proprias fecit, iccirco imaginem quandam dominii pręfert quamvis injusta detentio. At Lusitani num sicuti terras

solemus,

ſolemus, ſic mare illud impoſitis præſidijs ita undique cinxerunt, ut in ipſorum manu eſſet quos vellent excludere? An vero tantum hoc abeſt, ut ipſi etiam, cum adverſus alios populos mundum dividunt, non ullis limitibus aut natura, aut manu poſitis, ſed imaginaria quadam linea ſe tueantur? quod ſi recipitur & dimenſio talis ad poſſidendum valet, jamdudū nobis Geometræ terras, Aſtronomi etiam, cœlum eriperent. Vbi hic igitur eſt iſta, ſine qua nulla dominia cœperunt, corporis ad corpus adjunctio? Nimirum apparet in nulla re verius dici poſſe, quod Doctores noſtri prodiderunt, Mare cum ſit incomprehenſibile, non minus quam aër, nullius populi bonis potuiſſe applicari. Si vero ante alios navigaſſe, & viam quodammodo aperuiſſe, hoc vocant occupare, quid eſſe poteſt magis ridiculum? Nam cum nulla pars ſit maris, in quam non aliquis primus ingreſſus ſit, ſequetur omnem navigationē ab aliquo eſſe occupatā: Ita undique excludimur. Quin & illi qui Terrarum Orbem circumvecti ſunt, totum ſibi Oceanū acquiſiviſſe dicēdi erūt. Sed nemo neſcit navē per mare tranſeuntē non plus juris quā veſtigii relinquere. Verū etiam quod ſibi ſumunt neminem ante ipſos eum Oceanum navigaſſe, id minime verum eſt. Magna enim pars ejus de quo agitur maris ambitu,

Iohann. Faber ad §. litorum.

Mauritaniæ,

Ex Plin. lib. 2. c. 69. & lib. 6. c. 31. & Mela lib. 3.

Mauritaniæ jam olim navigata eſt: ulterior & in orientem vergens Victorijs Magni Alexandri luſtrata eſt, uſque in Arabicum ſinum. Olim autem hanc navigationem Gaditanis percognitam fuiſſe, multa argumento ſunt. Cajo Cæſare Auguſti filio in Arabico ſinu res gerente ſigna navium ex Hiſpanienſibus naufragiis agnita. Et quod Cælius Antipater tradidit, uidiſſe ſe qui ex Hiſpania in Æthiopiam commercii gratia navigaſſet: Etiam Arabibus, ſi verum eſt, quod Cornelius Nepos teſtatus eſt, Eudoxum quendam ſua ætate cum Lathyrum Regem Alexandriæ fugeret, Arabico ſinu egreſſum Gades uſque pervectum. Pœnos autem, qui re maritima plurimum valuerunt, eum Oceanum non ignoraſſe longe clariſſimum eſt, cum Hanno Carthaginis potentia florente circumvectus a Gadibus ad finem Arabiæ, præternavigato ſcilicet promontorio quod nunc Bonæ Spei dicitur, (Vetus videtur nomen Heſperion ceras fuiſſe) omne id iter, ſitumque littoris & inſularum ſcripto complexus ſit, teſtatuſque ad ultimum non mare ſibi, ſed commeatum defuiſſe. Ab Arabico autem ſinu ad Indiam, Indicique Oceani inſulas, & auream uſque Cherſoneſum, quam eſſe Iapanem credunt plerique, etiam re Romana florente navigari ſolitum, iter à Plinio deſcriptum, legationes ab Indis

Lib. 6. c. 23.

ad Augustum, ad Claudium etiam ex Taprobane insula, deinde gesta Trajani & tabulæ Ptolemæi satis ostendunt. Iam suo tempore Strabo Alexandrinorum mercatorum classem ex Arabico sinu, ut Æthiopię ultima, ita & Indiæ petijsse testatur, cum olim paucis navibus id auderetur. Inde magna populo Romano vectigalia. Addit Plinius impositis sagittariorum cohortibus piratarum metu navigatum: solamque Indiam quingenties sestertiûm, si Arabiam addas & Seres, millies annis omnibus Romano Imperio ademisse: & merces centuplicato venditas. Et hæc quidem vetera satis arguunt primos non fuisse Lusitanos. In singulis autem sui partibus Oceanus ille & tunc cum eum Lusitani ingressi sunt, & nunquam non cognitus fuit. Mauri enim, Æthiopes, Arabes, Persæ, Indi eam maris partem cujus ipsi accolæ sunt, nescire neutiquam potuerunt. Mentiuntur ergo qui se mare illud invenisse jactant. Quid igitur, dicet aliquis, parumne videtur, quod Lusitani intermissam multis forte sæculis navigationem primi repararunt, &, quod negari non potest, Europęis gentibus ignotam ostenderunt, magno suo labore, sumtu, periculo? Imo vero si in hoc incubuerunt ut quod soli reperissent id omnibus monstrarent, quis adeo est amens, qui non plurimum se illis debere profiteatur? Ean-

Lib. 2. & 17.

loco cit. & lib. 12. c. 19.

dem enim gratiã, laudemq; & gloriã immortalem illi promeruerint, qua omnes contenti fuerunt rerum magnarũ inventores, quotquot scilicet non sibi, sed humano generi prodesse studuerunt. Sin Lusitanis suus ante oculos quæstus fuit, lucrum quod semper maximum est in prævertendis negotiationibus, illis sufficere debuit. Et scimus itinera prima proventus interdum quater decuplos, aut etiam uberiores dedisse: quibus factum ut inops diu populus ad repentinas divitias subito prorumperet, tanto luxus apparatu, quantus vix beatissimis gentibus in supremo progressæ diu fortunæ fastigio fuit. Si vero eidem in hoc præiverunt, ne quisquam sequeretur, gratiam non merentur, cum lucrum suum respexerint. lucrum autem suum dicere non possunt, cum eripiant alienum. Neque enim illud certum est nisi ivissent eo Lusitani iturum fuisse neminem. Adventabant enim tempora, quibus ut artes pene omnes, ita & terrarum & marium situs clarius in dies noscebantur. Excitassent vetera, quæ modo retulimus, exempla, & si non uno impetu omnia patuissent, at paulatim promota velis fuissent littora, alio semper aliud monstrante. Factum denique fuisset, quod fieri potuisse Lusitani docuerunt, cum multi essent populi non minus flagrantes mercaturæ & rerum externarum

studio.

ſtudio. Venetis qui multa jam Indiæ didicerant, cætera inquirere promtum fuit. Gallorum Brittonum indefeſſa ſedulitas, Anglorum audacia cœpto non defuiſſet. Ipſi Batavi multo magis deſperata agreſſi ſunt. Nulla igitur æquitatis ratio, ne probabilis quidem ulla ſententia a Luſitanis ſtat. Omnes enim qui mare volunt imperio alicujus ſubijci poſſe, id ei attribuunt qui proximos portus & circumjacentia littora in ditione habet. At Luſitani in illo immēſo littorum tractu paucis exceptis præſidijs nihil habent quod ſuum poſſint dicere. Deinde vero etiam qui Mari imperaret nihil tamen poſſet ex uſu communi deminuere, ſicut Populus Romanus arcere neminem potuit, quo minus in littore Imperii Romani cuncta faceret, quæ jure gentium permittebantur. Et ſi quicquā eorum prohibere poſſet, puta piſcaturam qua dici quodammodo poteſt piſces exhauriri, at navigationem non poſſet, per quam mari nihil perit. Cui rei argumentum eſt longe certiſſimum, quod ex Doctorum ſententia ante retulimus, etiam in terra, quæ cum populis, tum hominibus ſingulis in proprietatem attributa eſt, iter tamen, certe inerme & innoxium, nullius gentis hominibus juſte negari: ſicut & potum ex flumine. Ratio apparet, quia cum unius rei naturaliter uſus eſſent diverſi, eum duntaxat

Gloſs. in c. ubi peric. §. porro ſuper verbo territorio De elect. in ſexto & ibi Can. Gloſſ. in c. licet. ff. de Ferijs.

L. nemo igitur ff. de rer. diviſ. adde Alber. Gentilem de iure belli lib. 1. c. 19. ſub finem.

gentes divisisse inter se videntur, qui sine proprietate commode haberi non potest, contra autem eum recepisse, per quem domini conditio deterior non esset futura. Omnes igitur vident eum qui alterum navigare prohibeat nullo jure defendi, cum eundem etiam injuriarum teneri Vlpianus dixerit: alij autem etiam interdictum utile prohibito competere existimaverint. Et sic Batavorum intentio communi jure nititur, cum fateantur omnes permissum cuilibet in mari navigare etiam a nullo Principe impetrata licentia: quod Legibus Hispanicis diserte expressum est.

L. 2. §. si quis in mari. ff. Ne quid in loco publ. Gloss. ad L. 1. ut in flumine publ. Bal. in L. item lapilli. 3. col. ff. de rer. divis. Rodericus Zuarius Hispanus in consilio 1. de usu maris. 3. partit. tit. 28. L. 10. & 12.

CAPVT VI.

Mare aut ius navigandi proprium non esse Lusitanorum titulo donationis Pontificiæ.

DONATIO Pontificis Alexandri, quæ a Lusitanis mare aut jus navigandi solis sibi vindicantibus, cum inventionis deficiat titulus, secundo loco adduci potest, satis ex ijs quæ ante dicta sunt vanitatis convincitur. Donatio enim nullum habet momentum in rebus extra commercium positis. Quare cum mare aut jus in eo navigandi proprium nulli hominum esse possit, sequitur neque dari a

Pontifice, neque a Lusitanis accipi potuisse. Præterea cum supra relatũ sit ex omniũ sani judicij hominum sententia Papam non esse dominum temporalem totius orbis, ne Maris quidem esse satis intelligitur: quanquam etsi id concederetur, tamen jus annexum Pontificatui in Regem aliquem aut populum pro parte nulla transferri debuisset. Sicut nec Imperator posset Imperij provincias in suos usus cõvertere aut pro suo arbitrio alienare. Illud saltem nemo negaturus est, cui aliquid sit frontis, cum jus disponendi in temporalibus Pontifici nemo concedat, nisi forte quantum ejus rerum spiritualium necessitas requirit, ista autem de quibus nunc agimus, mare scilicet & jus navigandi, lucrum & quęstum merum, non pietatis negotium respiciant, sequi nullam hac in re fuisse illius potestatem. Quid quod ne Principes quidem, hoc est domini temporales possunt ullo modo a navigatione aliquẽ prohibere, cum si quod habent jus in mari id sit tantum iurisdictionis ac protectionis? Etiam illud notissimũ est apud omnes, ad ea faciẽda quę cũ lege Naturæ pugnãt, nullam esse Papæ auctoritatem. Pugnat autem cum lege Naturæ, ut mare aut ejus usum quisquam habeat sibi proprium, ut jam satis demonstravimus. Cum denique jus suum auferre alicui Papa minime possit, quæ erit fa-

Vict. loco citato. n. 26.

Silv. in Verbo Papa, n. 16.

cti istius defensio, si tot populos immerentes, indemnatos, innoxios ab eo iure quod ad ipsos non minus quam ad Hispanos pertinebat uno verbo voluit excludere? Aut igitur dicendum est nullam esse vim ejusmodi pronuntiationis, aut quod non minus credibile est, eum Pontificis animum fuisse, ut Castellanorum & Lusitanorum inter se certamini intercessum voluerit, aliorum autem juri nihil diminutum.

CAPVT VII.

Mare aut ius navigandi proprium non esse Lusitanorum titulo præscriptionis aut consuetudinis.

VLTIMVM iniquitatis patrocinium in præscriptione solet esse aut consuetudine. Et huc igitur Lusitani se conferunt: sed utrumque illis præsidium certissima juris ratio præcludit. Nam præscriptio a Iure est civili, unde locum habere non potest inter Reges, aut inter populos liberos: multo autem minus vbi jus naturæ aut gentium resistit, quod jure civili semper validius est. Quin & ipsa lex civilis præscriptionem hic impedit. Vsucapi enim aut præscriptione acquiri prohibentur, quæ in bonis esse non possunt, deinde

Vasq. c. 51.

Vide Donel. lib. 5. com. c. 22. & seq. L. sed Celsus. ff. de contrah. empt. L. usucapionem. ff. de usucap.

inde quæ poſſideri vel quaſi poſſideri nequeunt, & quorum alienatio prohibita eſt. Hæc autem omnia de mari & uſu maris vere dicuntur. Et cum publicæ res hoc eſt populi alicujus nulla temporis poſſeſſione quæri poſſe dicantur, ſive ob rei naturam, ſive ob eorum privilegium adverſus quos præſcriptio iſta procederet, quãto iuſtius humano generi quam uni populo id beneficium dandum fuit in rebus communibus? Et hoc eſt quod Papinianus ſcriptum reliquit, preſcriptionem longæ poſſeſſionis ad obtinenda loca juriſgentium publica concedi non ſolere: eiuſque rei exemplum dat in littore, cujus pars impoſito ædificio occupata fuerat: nam eo diruto, & alterius ędificio in eodem loco poſtea exſtructo exceptionẽ opponi nõ poſſe: quod deinde ſimilitudine rei publicæ illuſtrat: nam & ſi quis in fluminis diverticulo pluribus annis piſcatus ſit, poſtea, interrupta ſcilicet piſcatione, alterum eodem jure prohibere non poſſe. Apparet igitur Angelum & qui cum Angelo dixerunt Venetis & Ianuenſibus per præſcriptionem jus aliquod in ſinum maris ſuo littori præjacentem acquiri potuiſſe, aut falli, aut fallere, quod ſane Iuriſconſultis nimium eſt frequens, cum ſanctæ profeſſionis auctoritatem, non ad rationes & leges, ſed ad gratiam conferunt potentiorum. Nam Martiani qui-

L. ſine. ff. eod. & ſine poſſ. de Reg. iur. in 6. L. alienationis. ff. de verb. ſig. L. ſi fundum. ff. de fundo dotal. L. præſcriptio. C. de oper. publ. L. diligenter. C. de Aquæductu. L. viam. ff. de via publ. L. ult. ff. de uſucap.

Conſ. 289. Thema tale eſt: inter cætera capitula pacis

dem responsum, de quo & ante egimus, si recte cum Papiniani verbis comparetur, non aliam accipere potest interpretationem, quam eam quæ & Iohanni olim & Bartolo probata est, & nunc a doctis omnibus recipitur: ut scilicet jus prohibendi procedat quamdiu durat occupatio: non autem si ea omissa sit: omissa enim non prodest, nec si per mille annos fuisset continuata, ut recte animadvertit Castrensis. Et quamvis hoc voluisset Martianus, quod minime credendus est cogitasse, in quo loco occupatio conceditur, in eodem præscriptionem concedi, tamen absurdum erat quod de flumine publico dictum erat ad Mare commune, & quod de diverticulo ad sinum proferre, cum hæc præscriptio usum quæ est Iuregentium communis, impeditura sit, illa autem publico usui non admodum noceat. Alterum autem Angeli argumentum quod ex aquæ ductu sumitur, eodem Castrensi monstrante, ut a questione alienissimum, ab omnibus merito exploditur. Falsum igitur est talem præscriptionem etiam eo tempore gigni, cujus initium omnem memoriam excedat. Vbi enim lex omnem omnino tollit præscriptionem, ne istud quidem tempus admittitur, hoc est, ut Felinus loquitur, materia impræscriptibilis tempore immemoriali non fit præscriptibilis. Fatetur hæc vera esse Balbus: sed

L. si quisquã. ff. de divers. & temp. præscript.

Duar. de usucap. c. 3. Cuiac. ad d. l. ult. de usuc. Donell. Com. lib. 5. c. 22. in d. l. ultima. n. 4. per. l. quod in littore. ff. de acq. rer. dom.

Ex l. usum aquæ C. de Aquæd. lib. 11. confer cum l. Diligenter eod. tit. & cum l. hoc iure. §. Ductus aquæ. ff. de Aqua quot. & æst.

ad c. accedentes. de præscript.

ſed Angeli ſententiam receptam dicit hac ratione, quia tempus extra memoriam poſitum idem valere creditur privilegio, cum titulus aptiſſimus ex tali temporepręſumatur. Apparet hinc non aliud illos ſenſiſſe, quam ſi pars aliqua reipublicæ, puta Imperij Romani, ſupra omnem memoriam uſa eſſet tali jure, ei dandam præſcriptionem hoc colore, quaſi Principis conceſſio præijſſet. Quare cum nemo ſit dominus totius generis humani, qui jus illud adverſus homines omnes homini aut populo alicui potuiſſet concedere, ſublato illo colore, neceſſe eſt etiam præſcriptionem interimi. Et ſic ex illorum etiam ſententia inter Reges aut populos liberos prodeſſe nihil poteſt lapſus infiniti temporis. Vaniſſimũ autem & illud eſt quod Angelus docuit, etiamſi ad dominium præſcriptio proficere non poteſt, tamen dandam eſſe poſſidenti exceptionem. Nam Papinianus diſertis verbis exceptionem negat: & aliter non potuit ſentire cum ipſius ſæculo præſcriptio nihil eſſet aliud quam exceptio. Verum igitur eſt quod & leges Hiſpanicæ exprimunt in his rebus quæ communi hominum uſui ſunt attributæ, nullius omnino temporis præſcriptionem procedere, cujus definitionis illa præter cæteras ratio reddi poteſt, quod qui re communi utitur, ut communi uti

Depræſc. 4. par. 5. part. princip. q. 6. n. 8.

d. l. ultima.

Par. 3. tit. 29. l. 7. in c. Placa. Rod. Zuarius. d. conſ. n. 4.

videtur, non autem jure proprio, & ita præscribere non magis quam fructuarius potest vitio possessionis. Altera hæc etiam non contemnenda est, quod in præscriptione temporis cujus memoria non extat, quamvis titulus & bona fides præsumantur, tamen si reipsa appareat titulum omnino nullum dari posse, & sic manifesta sit fides mala, quæ in populo maxime quasi uno corpore perpetua esse censetur, ex duplici defectu præscriptio corruit. Tertia vero, quia res hæc est meræ facultatis, quæ non præscribitur, ut infra demonstrabimus. Sed nullus est finis argutiarum. Inventi sunt qui in hoc argumento a præscriptione consuetudinem distinguerent, ut illa scilicet exclusi, ad hanc confugerent. Discrimen autem quod hic statuunt sane ridiculum est: Ex præscriptione ajunt jus unius quod ab eo aufertur alteri applicari: sed cum aliquod jus ita alicui applicatur ut alteri non auferatur, tum dici consuetudinem: quasi vero cum jus navigandi quod communiter ad omnes pertinet exclusis alijs ab uno usurpatur, non necesse sit omnibus perire quantum uni accedit. Errori huic ansam dederunt Pauli verba non recte accepta, qui cum de jure proprio maris ad aliquem pertinente loqueretur, fieri hoc posse dixit Accursius per privilegium aut consuetudinem: quod additamētum ad Iuriscon-

Fachin. lib. 8. c. 26. & c. 33. Covar. de præscr. parte 2. §. 2. n. 8. & §. 8. n. 5. & 6.

Fachi. lib. 8. c. 28.

Aret. in rubr. ff. de rer. divis. alleg. Balbus. d. loco n. 2. Vide Vasq. contr. ill. c. 29. n. 38.

ad d. l. sane.

sulti

fulti textum nullo modo accedens mali potius conjectoris esse videtur quam boni interpretis. Mens Pauli supra explicata est. Cæterum illi si vel sola Vlpiani verba, quæ paulo ante præcedunt, satis considerassent, longe aliud dicturi erant. Fatetur enim ut quis ante ædes meas piscari prohibeatur, esse quidem usurpatum: hoc est receptum consuetudine: sed nullo iure: ideoque injuriarum actionem prohibito non denegandam. Contemnit igitur hunc morem, & usurpationem vocat, ut & inter Christianos Doctores Ambrosius. Et merito. Quid enim clarius quam non valere consuetudinem, quæ juri naturæ, aut gentium ex adverso opponitur? Consuetudo enim species est juris positivi, quod legi perpetuæ obrogare non potest. Est autem lex illa perpetua ut Mare omnibus usu commune sit. Quod autem in præscriptione diximus, idem in consuetudine verum est, si quis eorum qui diversum tradiderunt sensus excutiat, non aliud reperturum, quam consuetudinem privilegio æquiparari. Atqui adversus genus humanum concedendi privilegium nemo habet potestatem: quare inter diversas respublicas consuetudo ista vim nō habet. Verum omnem hanc questionem diligentissime tractavit Vasquius, decus illud Hispaniæ, cujus nec in explorando

in d.l.iniuriarum.§.ult.

Vide Glos. eod. loco.

1. de offic. 28. Gentil. lib. 1. c. 19. Sub finem.

auth. ut nulli iudici. §. 1. c. cum tanto de consuet.

jure ſubtilitatém, nec in docendo libertatem unquam deſideres. Is igitur poſita Theſi Loca publica & jure gentium communia præſcribi non poſſe, quam multis firmat auctoribus: exceptiones deinde ſubjungit ab Angelo & alijs confictas, quas ſupra retulimus. Hæc autem examinaturus recte judicat iſtarum rerum veritatem pendere a vera juris tam naturæ quam gentium cognitione. Ius enim naturæ cum a divina veniat providentia, eſſe immutabile. Hujus autem juris naturalis partem eſſe jus gentium, primævum quod dicitur, diverſum a jure gentium ſecundario ſive poſitivo: quorum poſterius mutari poteſt. Nam ſi qui mores cum jure gentium primævo repugnent, hi non humani ſunt, ipſo judice, ſed FERINI, corruptelę & abuſus, non leges & uſus. Itaque nullo tempore præſcribi potuerunt, nulla lata lege juſtificari, nullo multarum etiam gentium conſenſu, hoſpitio, & exercitatione ſtabiliri, quod exemplis aliquot, & Alphonſi Caſtrenſis Theologi Hiſpani teſtimonio confirmat. *Ex quibus apparet*, inquit, *quam ſuſpecta ſit ſententia eorum, quos ſupra retulimus, exiſtimantium Genuenſes aut etiam Venetos poſſe non iniuria prohibere alios navigare per Gulſum aut pelagus ſui maris, quaſi æquora ipſa præſcripſerint. id quod non ſolum eſt contra leges: ſed etiam eſt contra ipſum*

controv. ill. c. 89. n. 12. & ſeq.

de poteſtate legis pœnalis. lib. 2. c. 14. p. 572.

all. L. quod in littore. ff. de acq. rer. dom. l. fin. in princ. ff. de uſucap.

ius naturæ, aut gentium primævum, quod mutari non posse diximus. Quod sit contra illud ius constat, quia non solum maria aut æquora eo iure communia erant, sed etiam reliquæ omnes res immobiles. Et licet ab eo iure postea recessum fuerit ex parte, puta quoad dominium & proprietatem terrarum, quarum dominium iure Naturæ commune, distinctum & divisum, sicque ab illa communione segregatum fuit: tamen diversum fuit & est in dominio maris, quod ab origine Mundi, ad hodiernum usque diem est fuitque semper in communi, nulla ex parte immutatum, ut est notum. Et quamvis ex LVSITANIS *magnam turbam sæpe audiverim in hac esse opinione ut eorum Rex ita præscripserit navigationem* INDICI *Occidentalis (forte Orientalis) eiusdemque* VASTISSIMI MARIS, *ita ut reliquis gentibus æquora illa transfretare non liceat, & ex nostrismet* HISPANIS VULGVS *in eadem opinione fere esse videtur, ut per* VASTISSIMVM IMMENSVMQVE PONTVM *ad Indorum regiones quas potentissimi Reges nostri subegerunt reliquis mortalium navigare, præterquam Hispanis ius minime sit, quasi ab eis id ius præscriptum fuerit, tamen istorum omnium non minus* INSANÆ *sunt opiniones, quam eorum qui quoad Genuenses & Venetos in eodem fere* SOMNIO *esse adsolent, quas sen-*

§. flumina, verbo omnibus. Inst. de rer. divis. l. si quisquam. ff. de diversis & temp. præscr. l. sane si maris. ff. de iniuriis.

all. l. ex hoc iure. ff. de inst. & iure. §. ius gentium, & §. ius autem gent. Inst. de Iure natur.

ſententias INEPTIRE *vel ex eo dilucidius apparet, quod iſtarum rationum ſingulæ contra ſeipſas nequeunt præſcribere: hoc eſt, non reſpublica Venetiarum contra ſemetipſam, non reſpublica Genuenſium contra ſemetipſam, non Regnum Hiſpanicum contra ſemetipſum, non Regnum Luſitanicū contra ſemetipſum. Eſſe enim debet differentia inter agentem & patientem. Contra reliquas vero nationes longe minus præſcribere poſſunt, quia ius præſcriptionum eſt mere civile, ut fuſe oſtendimus ſupra. Ergo tale ius ceſſat cum agitur inter Principes vel populos, ſuperiorem non recognoſcentes in temporalibus. Iura enim mere civilia cuiuſcunque regionis, quoad exteros populos, nationes, vel etiam homines ſingulos, non magis ſunt in conſideratione, quam ſi re vera non eſſet tale ius, aut nunquam fuiſſet, & ad ius commune gentium primævum vel ſecundarium recurrendum eſt, eoque utendum, quo iure talem maris præſcriptionem & uſurpationem admiſſam non fuiſſe ſatis conſtat. Facit, nam & hodie uſus aquarum communis eſt, non ſecus quam erat ab origine Mundi. Ergo & in æquoribus & aquis nullum ius eſt aut eſſe poteſt humano generi, præterquam quoad uſum communem. Præterea de iure naturali & divino eſt illud præceptum, ut Quod tibi non vis alteri non facias. Vnde cum navigatio nemini poſſit eſſe nociva, niſi ipſi naviganti, par eſt ut nemini*

Alt. l. ſequitur. §. ſi viā. ff. de uſucap. §. ſi itaq; inſt. de act. Vt dictis iurib. & l. cum filio ubi multa per Bartol. & Iaſ. ff. de legat. 1. Part. 1. in pr. q. 3. & 4.

sit nemini possit, aut debeat impediri, ne in re sui natura libera, sibique minime noxia navigantium libertatem impediat, & lædat contra dictum præceptum & contra regulam. præsertim cum omnia intelligantur esse permissa, quæ non reperiuntur expressim prohibita. Quinimo non solum contra ius naturale esset, velle impedire talem navigationem, sed etiam tenemur contrarium facere, hoc est, prodesse iis quibus possumus; cum id sine damno nostro fieri potest. Quod cum multis auctoritatibus tam divinis quam humanis cõfirmasset, subjungit postea: *Ex superioribus etiam apparet suspectam esse sententiam Iohannis Fabri, Angeli, Baldi, & Francisci Balbi; quos supra retulimus, existimantium loca iuris gentium communia, & si acquiri non possint præscriptione, posse tamen acquiri consuetudine, quod omnino* FALSVM *est, eaque traditio* COECA *&* NVBILA *est* OMNIQVE RATIONIS LVMINE CARENS, *legemque verbis non rebus imponens. In exemplis enim de Mari Hispanorum*, LVSITANORVM, *Venetorum, Genuensium, & reliquorum, constat consuetudine ius tale navigandi, & alios navigare prohibendi non magis acquiri quam præscriptione. Vtroque enim casu ut apparet, eadem est ratio. Et quia per iura & rationes supra relatas id esset* contra

l. libertas. ff. de statu hom. §. libertas. Inst. de Iure pers. l. 1. & 2. ff. de homine lib. exh. l. 1. §. quæ onerandæ. ff. Quar. rer. act. n. d. l. si quando. §. illud. verb. astringendos. C. de inoffic. test. L. necnon. §. quod eis. ff ex quib. caus. ma. l. super statuas. C. de religiosis.

Contra l. 2. cum vulgatis. C. comm. de leg.

l. illud. ff. ad l. Aquil.

contra naturalem æquitatem, nec ullam inducerent utilitatem, sed solam læsionem, sicque ut lege expressa introduci non possent, ita etiam nec legè tacita, qualis est consuetudo. Et tempore id non iustificaretur, sed potius deterius & iniurius indies fieret. Ostendit deinde ex prima terrarum occupatione posse populo ut venandi jus ita piscandi in suo flumine competere, & postquam illa semel ab antiqua communione separata sunt, ita ut particularem applicationem admittant, præscriptione temporis ejus, cujus initij memoria non extet, quasi tacita populi concessione acquiri posse. Hoc autem per præscriptionem contingere, non per consuetudinem, quia solius acquirentis conditio melior fiat, reliquorum vero deterior. Et cum tria enumerasset quę requirũtur, ut jus propriũ in flumine piscandi præscribatur: *Quid autem*, subdit, *quoad mare? Et in eo magis est quod etiam concursus istorum trium non sufficeret ad acquirendum ius. Ratio differentiæ inter mare ex una parte, & terrã & flumina ex altera, quia illo casu ut olim ita & hodie, & semper, tam quoad piscandum quam quoad navigandum mansit integrum ius gentium primævum, neque unquam fuit a communione hominum separatum, & alicui vel aliquibus applicatum. Posteriore autem casu, nempe in terra vel fluminibus aliud fuit, ut iam disseruimus. Sed quare ius gentium*

secunda

6. Erit autem lex 4. dist. l. 1. & 2. ff. de legib. L. de quib. cum seq. ff. de legib.
6. fin. de præscr.

ſecundarium, ut eam ſeparationẽ quoad terras & flumina facit, quoad mare facere deſiit? reſponde, quia illo caſu expediebat ita fieri: hoc autem caſu non expediebat. Conſtat enim quod ſi multi venentur, aut piſcentur in terra vel flumine, facile nemus feris, & flumen piſcibus evacuatum redditur, id quod in mari non eſt. Item fluminum navigatio facile deterior fit & impeditur per ædificia, quod in mari non eſt. Item per aquæductus facile evacuatur flumen: non ita in mari. ergo in utroque non eſt par ratio. Nec ad rem pertinet quod ſupra diximus, communem eſſe uſum aquarum, fontium etiam & fluminum. Nam intelligitur quoad bibendum & ſimilia, quæ fluminis dominium aut ius habenti vel minime vel leviſſime nocent. Minima enim in conſideratione non ſunt. Pro noſtris ſententiis facit, quia iniqua nullo tempore præſcribuntur. & ideo lex iniqua nullo tempore præſcribitur, aut iuſtificatur. Mox: *Et quæ ſunt impræſcriptibilia ex legis diſpoſitione, nec per mille annos præſcriberentur:* quod innumeris doctorum teſtimoniis fulcit. Nemo jam non videt, ad uſum rei communis intercipiendum nullam quantivis temporis uſurpationem prodeſſe. Cui adjungendum eſt etiam eorum qui diſſentiunt auctoritatem huic quæſtioni non poſſe accommodari. Illi enim de Mediterraneo loquuntur, nos de Oceano: illi de ſinu,

per tot. tit. ff. ne quid in flum. pub.

L. Scio. ff. de minor. Vaſq. lib. 1. de ſucceſſ. c. 7.

all. Balbum de præſcr. 5. q. pr. in q. 11. illius. 5. quæſt. pr. Gl. in c. inter cætera. 16. q. 3. Alphonſ. de Caſtr. de poteſt. leg. pœn. lib. 2. c. 14. Bal. in fine. & ibi Ang. in omnes. C. de præſcr. 30. ann. &c.

ſinu, nos de immenſo mari, quæ in ratione occupationis plurimum differunt. Et quibus illi indulgent præſcriptionem, illi littora mari continua poſſident, ut Veneti & Ianuenſes, quod de Luſitanis dici non poſſe modo patuit. Imo & ſi prodeſſe poſſet tempus, ut quidam poſſe putant in publicis quæ ſunt populi, tamen non ea adſunt quæ neceſſario requiruntur. Primum enim docent omnes deſiderari, ut is qui præſcribit hujuſmodi actum, eum exercuerit non longo duntaxat tempore, ſed memoriam excedente: deinde ut tanto tempore eundem actum nemo alius exercuerit, niſi conceſſione illius, vel clandeſtine: præterea ut alios uti volentes prohibuerit, ſcientibus quidem & patientibus ijs ad quos ea res pertinebat: nam etſi exercuiſſet ſemper, & quoſdam exercere volentes prohibuiſſet ſemper, non tamen omnes, quia alij fuerunt prohibiti, alij vero libere exercuerunt, id quidem non ſufficeret, ex Doctorum ſententia. Apparet autem debere hæc omnia concurrere, tum quia præſcriptioni publicarum rerum lex inimica eſt, tum ut videatur præſcribens iure ſuo non autem communi uſus, idque non interrupta poſſeſſione. Cum autem tempus poſtulatur, cujus initij non exſtet memoria, non ſemper ſufficit, ut optimi interpretes oſtendunt, probare ſæculi lapſum: ſed

d. loc. n. 38.

conſtare

constare oportet famam rei a majoribus ad nos transmissam, ita ut nemo supersit qui contrarium viderit, aut audierit. Occasione rerum Africanarum in ulteriora primum Oceani inquirere cœperunt regnante Iohanne Lusitani, anno salutis millesimo quadringentesimo septuagesimo septimo: viginti post annis sub Rege Emanuele promontorium Bonæ spei præternavigatum est, seriusque multo ventum Malaccam, & insulas remotiores, ad quas Batavi navigare cœperunt anno millesimo quingentesimo nonagesimo quinto, non dubie intra annum centesimum. Iam vero etiam eo quod intercessit tempore aliorum usurpatio adversus alios etiam omnes impedivit præscriptionem. Castellani ab anno millesimo quingentesimo decimo nono possessionem Lusitanis maris circa Moluccas ambiguam fecere. Galli etiam & Angli non clanculum, sed vi aperta eo perruperunt. Præterea accolæ totius tractus Africani aut Asiatici partem maris quisque sibi proximam piscando & navigando perpetuo usuparunt, nunquam a Lusitanis prohibiti. Conclusum igitur sit, jus nullum esse Lusitanis quo aliam quamvis gentem a navigatione Oceani ad Indos prohibeant.

Osorius lib. 1.

CAPVT VIII.

Iure gentium inter quosvis liberam esse mercaturam.

QVOD si dicant Lusitani cum Indis commercia exercendi jus quoddam proprium ad se pertinere, eisdem fere omnibus argumentis refellentur. Repetemus breviter & aptabimus. Iure Gentium hoc introductum est, ut cunctis hominibus inter se libera esset negotiandi facultas, quæ a nemine posset adimi. Et hoc, sicut post dominiorum distinctionem continuo necessarium fuit, ita originem videri potest antiquiorem habuisse. Subtiliter enim Aristoteles μεταβλητικὴν dixit ἀναπλήρωσιν τῆς κατὰ φύσιν αὐταρκείας: hoc est, negotiatione suppleri id quod naturæ deest, quo commode omnibus sufficiat. Oportet igitur communem esse jure gentium, non tantum privative, sed & positive, ut dicunt magistri, sive affirmative. Quæ autem illo modo sunt juris gentium, mutari possunt: quę hoc modo, non possunt. Id ita intelligi potest. Dederat natura omnia omnibus. Sed cum a rerum multarum usu, quas vita desiderat humana, locorum intervallo homines arcerentur, quia, ut supra diximus, non omnia ubique proveniunt, opus fuit trajectione:

Vide c. 1. L. ex hoc iure. ff. de iust. & iure. & ibi Bart.

lib. 1. de republ. c. 9.

Vide Covar. in c. peccatū. §. 8.

ctione: nec adhuc tamen permutatio erat, ſed alijs viciſſim rebus apud alios repertis ſuo arbitrio utebantur: quo fere modo apud Seres dicitur rebus in ſolitudine relictis ſola mutantium religione peragi commercium. Sed cum ſtatim res mobiles monſtrante neceſſitate, quæ modo explicata eſt, in jus proprium tranſijſſent, inventa eſt permutatio, qua quod alteri deeſt ex eo quod alteri ſupereſt ſuppleretur. Ita commercia victus gratia inventa ex Homero Plinius probat. Poſtquam vero res etiam immobiles in dominos diſtingui cœperunt, ſublata undique communio non inter homines locorum ſpatijs diſcretos tantum, verum etiam inter vicinos neceſſarium fecit commercium: quod ut facilius procederet, nummus poſtea adinventus eſt, dictus ἀπὸ τοῦ νόμου, quod inſtitutum ſit civile. Ipſa igitur ratio omnium contractuum univerſalis, ἡ μεταβλητικὴ, a natura eſt: modi autem aliquot ſingulares ipſumque pretium, ἡ χρηματιστικὴ, ab inſtituto: quæ vetuſtiores juris interpretes non ſatis diſtinxerunt. Fatentur tamen omnes proprietatem rerum, ſaltem mobilium a jure gentium primario prodire, itemque contractus omnes quibus pretium non accedit. Philoſophi τῆς μεταβλητικῆς, quam tranſlationem vertere licebit, genera ſtatuunt duo: τὴν ἐμπορικὴν καὶ

Pompon. Mela. lib. 3. c. 5.

lib. 1. ff. de contrah. emt. lib. 33. c. 1.

d. L. 1. Ariſtot. lib. 5. de Morib. c. 8. & lib. 1. de Rep. c. 9. c. Ius naturale. diſt. 1. Ariſt. d. c. 9.

Caſtr. ex Cyno. & aliis in d. L. ex hoc iure. n. 20. & num. 28. Plato Sophiſta.

τὴν καπηλικήν: quarum ἐμποεικὴ, quæ eſt ut vox ipſa indicat inter gentes diſſitas, ordine naturæ prior eſt, & ſic a Platone ponitur. Καπηλικὴ eadem videtur eſſe quæ παεάςασις Ariſtoteli, tabernaria ſive ſtataria negotiatio inter cives. Idem Ariſtoteles τὴν ἐμποεικὴν dividit in ναυκληεἰαν & Φορτηγίαν, quarum hæc terreſtri itinere, illa maritimo merces devehit. Sordidior autem eſt καπηλικὴ, contra honeſtior ἐμποεικὴ, & maritima maxime, quia multa multis impertit. Vnde navium exercitionem ad ſummam rempublicam pertinere dicit Vlpianus: inſtitorum non eundem eſſe uſum: quia illa omnino ſecundum naturam neceſſaria eſt. Ariſtoteles: ἔςι γὸ ἡ μεταβλητικὴ πάντων ἀρξαμένη, τὸ μὲν πρῶτον ἐκ τοῦ κτ̃ φύσιν, τῷ τὰ μὲν πλείω, τὰ δὲ ἐλάττω τῶν ἱκανῶν ἔχειν τοὺς ἀνθρώπους. *Eſt enim tranſlatio rerum omnium cœpta ab initio, ab eo quod eſt ſecundum naturam, cum homines partim haberent plura quam ſufficerent, partim etiam pauciora.* Seneca: *quæ emeris vendere gentium ius eſt.* Commercandi igitur libertas ex jure eſt primario gentium, quod naturalem & perpetuam cauſam habet, ideoque tolli non poteſt, & ſi poſſet non tamen poſſet niſi omnium gentium conſenſu: tantum abeſt ut ullo modo gens aliqua gentes duas inter ſe contrahere volentes juſte impediat.

Plato lib. de Rep. 2. qui locus citatur. in L. 2. ff. de nundinis.
Ariſt. lib. 1. de repub. c. 11.
Cicero offic. 1. Ariſt. lib. 1. de rep. c. 9.
d. loco.
1. de benef. c. 9.

CAPVT

CAPVT IX.

Mercaturam cum Indis propriam non esse Lusitanorum titulo occupationis.

PRIMVM inventio aut occupatio hic locum non habet, quia jus mercandi non est aliquid corporale, quod possit apprehendi: neque prodesset Lusitanis etiamsi primi hominum cum Indis habuissent commercia, quod tamen non potest non esse falsissimum. Nam & cum initio populi in diversa iere, aliquos necesse est primos fuisse mercatores, quos tamen jus nullum acquisivisse certo est certius. Quare si Lusitanis jus aliquod competit, ut soli cum Indis negotientur, id exemplo cæterarum servitutum, ex concessione oriri debuit aut expressa aut tacita, hoc est præscriptione: neque aliter potest. *Vide argumenta. c. 2. & c. 5.*

CAPVT X.

Mercaturam cum Indis propriam non esse Lusitanorum titulo donationis Pontificiæ.

CONCESSIT nemo: nisi forte Pontifex, qui non potuit. Nemo enim quod suum non est concedere potest. At Pontifex, nisi totius Mundi temporalis sit Dominus, *Vide arg. c. 3. & c. 6.*

quod negant ſapientes, jus etiam commerciorum univerſale ſui juris dicere non poteſt. Maxime vero cum res ſit ad ſolum quæſtum accommodata, nihilque ad ſpiritualem procurationem pertinens, extra quam ceſſat, ut fatentur omnes, Pontificia poteſtas. Præterea ſi Pontifex ſolis illud Luſitanis jus tribuere vellet idemque adimere hominibus cæteris, duplicem faceret injuriam: Primum Indis, quos ut extra Eccleſiam poſitos Pontifici nulla ex parte ſubditos eſſe diximus. His igitur cum nihil quod ipſorum eſt adimere poſſit Pontifex, etiam jus illud quod habent cum quibuſlibet negotiandi adimere non potuit. Deinde alijs hominibus omnibus Chriſtianis & non Chriſtianis, quibus idem illud jus adimere non potuit ſine cauſa, aut cauſa indicta. Quid quod ne temporales quidem Domini in ſuis imperijs prohibere poſſunt commerciorum libertatem, uti rationibus & auctoritatibus ante demonſtratum eſt? Sicut & illud confitendum eſt, contra jus perpetuum naturæ gentiumque, unde iſta libertas originem ſumſit in omne tempus duratura, nullam valere Pontificis auctoritatem.

CAPVT

CAPVT XI.

Mercaturam cum Indis non esse Lusitanorum propriam iure præscriptionis aut consuetudinis.

RESTAT præscriptio, seu consuetudinem mavis dicere. Sed nec hujus nec illius vim esse aliquam inter liberas nationes, aut diversarum gentium Principes, nec adversus ea quæ primigenio jure introducta sunt, cum Vasquio ostendimus. Quare & hic ut jus mercandi proprium fiat, quod proprietatis naturam non recipit, nullo tempore efficitur. Itaque nec titulus hic adfuisse potest, nec bona fides, quæ cum manifesto desinit, præscriptio secundum Canones non jus dicetur sed injuria. Quin & ipsa mercandi quasi possessio non ex iure proprio contigisse videtur, sed ex iure communi quod ad omnes æqualiter pertinet: sicut contra, quod aliæ nationes cum Indis contrahere forte neglexerunt, id non Lusitanorum gratia fecisse existimandi sunt, sed quia sibi ita expedire crediderunt: quod nihil obstat quo minus ubi suaserit utilitas, id facere possint, quod antea non fecerint. Certissima enim illa regula a doctoribus traditur, in his quæ sunt liberi arbitrü

Vide argumenta. c. 7.

glos. & Bart. in l. viam.

bitrii ſeu meræ facultatis, ita ut per ſe a-
ctum tantum facultatis ejus, non autem
jus novum operentur, nec præſcriptionis
nec conſuetudinis titulo annos etiam mille
valituros: quod & affirmative & negative
procedit, ut docet Vaſquius. Nec enim
quod libere feci facere cogor, nec quod
non feci omittere. Alioquin quid eſſet ab-
ſurdius quam ex eo quod ſinguli non poſ-
ſumus cum ſingulis ſemper contrahere, ſal-
vum nobis in poſterum non eſſe jus cum
illis, ſi uſus tulerit, contrahendi? Idem
Vaſquius & illud rectiſſime, ne infinito
quidem tempore effici, ut quid neceſſitate
potius, quam ſponte factum videatur. Pro-
banda itaque Luſitanis foret coactio, quę
tamen ipſa cum hac in re juri naturæ ſit
contraria, & omni hominum generi no-
xia, jus facere non poteſt. Deinde illa co-
actio duraſſe debuit per tempus, cujus initij
non extet memoria: id vero tantum hinc
abeſt, ut ne centum quidem anni exie-
rint, ex quo tota fere negotiatio Indica
penes Venetos fuit, per Alexandrinas tra-
jectiones. Debuit etiam talis eſſe coactio,
cui reſtitum non ſit. At reſtiterunt Gal-
li & Angli, aliique. Neque ſufficit aliquos
eſſe coactos, ſed ut omnes coacti ſint re-
quiritur, cum per unum non coactum
ſervetur

publ. ff. de via publ. Balb. in 4. par. 5. par. princ. qu. 1. Panorm. in c. ex parte Astens. de conceſſ. præben. Doct. in l. qui iure familiaritatis. ff. de acq. poſſ. & alleg. per Covar. in c. poſſeſſor. parte. 2. § 4. in 6. contr. uſu freq. c. 4. n. 10. & 12. d. n. 12.

Vaſq. de loco. n. 11.

Guicc. lib. 19. hiſtor. Vide 5. c. 7. ſub finem.

ſervetur in cauſa communi libertatis poſſeſſio. Arabes autem & Sinenſes a ſæculis aliquot ad hunc uſque diem perpetuo cum Indis negotiantur. Nihil igitur prodeſt iſta uſurpatio.

CAPVT XII.

Nulla æquitate niti Luſitanos in prohibendo commercio.

EX his quæ dicta ſunt ſatis perſpicitur eorum cęca aviditas, qui, ne quenquam in partem lucri admittant, illis rationibus conſcientiam ſuam placare ſtudent, quas ipſi magiſtri Hiſpanorum qui in eadem ſunt cauſa manifeſtę vanitatis convincunt. Omnes enim qui in rebus Indicis uſurpantur colores injuſte captari quantum ipſis licet, ſatis innuunt, adduntque nunquam eam rem ſerio Theologorum examine probatam. Illa vero querela quid eſt iniquius, quod dicunt Luſitani quæſtus ſuos exhauriri copia contra licentium? Inter certiſſima enim Iuris enuntiata eſt nec in dolo eum verſari, nec fraudem facere, ne damnum quidem alteri dare videri qui iure ſuo utitur: quod maxime verum eſt, ſi non ut alteri noceatur, ſed rem ſuam augendi animo quippiam fiat. Inſpici enim debet id quod

Vaſq. contr. illuſtr. c. 10. n. 10. Vict. p. 1. de Indis. rel. 1. n. 3.

l. ſin autem. §. pen. de rei vind. l. nullus videtur. de Reg. iuris. l. illud conſtat. Quæ in fr. credit. l. fluminum. §. ult. de damno infecto. l. nemo damnum. de reg. iur. Bart. in. l. 1. n. 5. ff. de flum. Caſtr. in l. ſi tibi. C. de ſervit.

l.1.§. denique de aq. & aq. plu.
Vide Vasq. contr. usu fr.c.4.n.3. & seq.
l. Proculus de damno infecto.

quod principaliter agitur, non quod extrinsecus in consequentiam venit. Imo si proprie loquimur cum Vlpiano, non ille damnum dat, sed lucro quo adhuc alter utebatur eum prohibet. Naturale autem est & summo juri atque etiam æquitati conveniens, ut lucrum in medio positum suum quisque malit quam alterius, etiam qui ante perceperat.

Vasq. d. loco.

Quis ferat querentem opificem quod alter ejusdem artis exercitio ipsius commoda evertat? Batavorum autem causa eo est justior, quia ipsorum hac in parte utilitas cum totius humani generis utilitate conjuncta est, quam Lusitani eversum eunt.

ibidem. n.5.

Neque hoc recte dicetur ad æmulationem fieri, ut in re simili ostendit Vasquius: aut enim plane hoc negandum est, aut asseverandum non ad bonam modo, verum etiam ad optimam æmulationem fieri, iuxta Hesiodum, ἀγαθὴ δ᾽ ἔρις ἥδε βροτοῖσι, *Bona lis mortalibus hæc est*. Nam etiam si quis pietate motus, inquit ille, frumentum in summa penuria vilius venderet, impediretur improba durities eorum hominum qui sæviente penuria suum carius fuerant vendituri. Verum est talibus modis minui aliorum reditus: nec id negamus, ait, *sed minuuntur cum universorum hominum commodo: Et* VTINAM *omnium* PRINCIPVM

& TYRAN-

& TYRANNORVM ORBIS *reditus ita minuerentur.* Quid ergo tam iniquum videri potest, quam Hispanos vectigalem habere Terrarum Orbem, ut nisi ad illorum nutum nec emere liceat nec vendere? In cunctis civitatibus dardanarios odio *l.1.C. de* atque etiam pœnis prosequimur: nec ul- *monop.* lum tam nefarium vitæ genus videtur quam ista annonæ flagellatio. Merito qui- *Caiet. ad* dem. Naturæ enim faciunt injuriam, quæ *sum. Thom. 2. 2. q. 77. ar. 1.* in commune fæcunda est: neque vero *quod ad tertium.* censeri debet in usus paucorum reperta ne- *Arist. 1. de* gotiatio, sed ut quod alteri deest alterius *rep. c. 9.* copia pensaretur, justo tamen compendio omnibus proposito qui laborem ac periculum transferendi in se suscipiunt. Hoc ipsum igitur quod in republica, id est minore hominum conventu, grave & perniciosum judicatur, in magna illa humani generis societate ferendum ne est? ut scilicet totius Mundi Monopolium faciant populi Hispani? Invehitur Ambrosius in eos qui maria clau- *5. Hex. c. 10.* *lib. 4. q. 44.* dunt: Augustinus in eos qui itinera ob- *sup. Num.* struunt: Nazianzenus in coemtores suppres- *In fun. Basilij.* soresque mercium, qui ex inopia aliorum soli quæstum faciunt, & ut ipse facundissime loquitur καταπραγματεύονται τῆς ἐνδείας. Quin & divini sapientis sententia publicis diris devovetur, sacerque habetur, qui alimenta

menta ſupprimendo vexat annonam : ὁ συνέχων σῖτον δημοκατάρατος. Clament igitur Luſitani quantum & quam diu libebit : lucra noſtra deciditis. Reſpondebunt Batavi : Imo noſtris invigilamus. Hocne indignamini in partem nos venire ventorum & maris ? Et quis illa vobis lucra manſura promiſerat ? Salvum eſt vobis, quo nos contenti ſumus.

CAPVT XIII.

Batavis ius commercij Indicani qua pace, qua induciis, qua bello retinendum.

QVARE cum & jus & æquum poſtulet, libera nobis ita ut cuiquam eſſe Indiæ commercia, ſupereſt ut ſive cum Hiſpanis pax, ſive induciæ fiunt, ſive bellum manet, omnino eam quam a natura habemus libertatem tueamur. Nam ad pacem quod attinet, notum eſt eam eſſe duûm generum: aut enim pari federe, aut impari coitur. Græci iſtam vocant συνθήκην ἐξ ἴσου: hanc σπονδὰς ἐξ ἐπιταγμάτων. illa virorum eſt, hæc ingeniorum ſervilium. Demoſthenes in oratione de libertate Rhodiorum : καίτοι χρὴ τοὺς βουλομένους ἐλευθέρους εἶναι τὰς ἐκ τῶν ἐπιταγμάτων συνθήκας φεύγειν, ὡς ἐγγὺς δουλείας οὔσας : *eos qui volunt eſſe liberi oportet omnes*

Thucydes Iſocrat. Andocides.

tet omnes conditiones quibus leges imponuntur ita fugere tanquam quæ proximæ ſunt ſervituti. Tales autem ſunt omnes quibus pars altera in jure ſuo imminuitur, juxta Iſocratis definitionem, προστάγματα vocantis τὰ τοῖς ἑτέροις ἐλαττοῦντα παρὰ τὸ δίκαιον. Si enim, ut inquit Cicero, ſuſcipienda bella ſunt ob *off. 1.* eam cauſam, ut ſine injuria in pace vivatur, ſequitur eodem auctore, pacem eſſe vocandam, non pactionem ſervitutis, ſed tranquillam libertatem: quippe cum & Philoſophorum & Theologorum complurium *Polus Lucanus apud Stob. de iust. Clem. Alex. Strom. 4. August. 15. de civit.* judicio pax & juſtitia nominibus magis quam re differant, ſitque pax non qualiſcunque, ſed ordinata concordia. Induciæ autem ſi fiunt ſatis apparet ex ipſa induciarum natura non debere medio earum tempore conditionem cujuſquam deteriorem fieri, cum ferme Interdicti uti poſſidetis inſtar obtineāt. Quod ſi in bellum trudimur hoſtium iniquitate, debet nobis cauſæ æquitas ſpem ac fiduciam boni eventus addere. Nam ὑπὲρ μὲν ὧν ἂν *Demoſtenes.* ἐλαττῶνται μέχρι δυνατοῦ πάντες πολεμοῦσι, περὶ δὲ τοῦ πλεονεκτεῖν οὐχ οὕτως: *pro his in quibus iniuria afficiuntur omnes quantum omnino poſſunt depugnant: at propter alieni cupiditatem non item.* quod & Alexander Imperator ita expreſſit: τὸ μὲν ἄρχειν ἀδίκων ἔργων οὐκ ἀγνώμονα ἔχει τὴν πρόκλησιν, τὸ δὲ τοὺς ὀχλοῦν-

τας

τας ἀποσείεσθαι, ἔκτε τῆς ἀγαθῆς συνειδήσεως ἔχει το θαρραλέον, καὶ ἐκ τοῦ μὴ ἀδικεῖν ἀλλ᾽ ἀμύνασθαι, ὑπάρχει το ἔυελπι. *Eius a quo cœpit iniuria provocatio maxime invidiosa est: at cum depelluntur aggressores, sicut bona conscientia fiduciam secum fert, ita quia de vindicanda non de inferenda iniuria laboratur, spes etiam adsunt optimæ.* Si ita necesse est, perge gens mari invictissima, nec tuam tantum, sed humani generis libertatem audacter propugna;

Propertius lib. 4. eleg. 6.

Nec te quod classis centenis remigat alis
*Terreat (*INVITO *labitur illa* MARI.*)*
Quodve vehunt proræ Centaurcia saxa minantes,
Tigna cava & pictos experiare metus.
Frangit & attollit vires in milite causa,
Quæ nisi iusta subest excutit arma pudor.

Vide 5. c. 1.

Si justa multi, & ipse Augustinus, arma crediderunt eo nomine suscipi, quod per terras alienas iter innoxium negaretur, quanto illa erunt justiora, quibus maris, quod naturæ lege commune est, usus communis & innoxius postulatur? Si juste oppugnatæ sunt gentes quæ in suo solo commercia aliis interdicebant, quid illæ quæ populos ad se nihil pertinentes per vim distinent, ac mutuos earum commeatus intercludunt? Si res ista in judicio agitaretur, dubitari non potest quæ a

viro bono expectari deberet ſententia. ait Prætor: *Quo minus illi in flumine publico navem agere, ratem agere, quove minus per ripam exonerare liceat, vim fieri veto.* De mari & littore in eandem formam dandum interdictum docent interpretes, exemplo Labeonis, qui cum interdiceret Prætor: *Ne quid in flumine publico ripave eius facias, quo ſtatio iterve navigio deterius ſit, fiat*: ſimile dixit interdictum competere in mari: *Ne quid in mari inve littore facias, quo portus, ſtatio, iterve navigio deterius ſit, fiat.* Imo & poſt prohibitionem, ſi quis ſcilicet in mari navigare prohibitus ſit, aut non permiſſus rem ſuam vendere, aut re ſua uti, iniuriarum eo nomine competere actionem Vlpianus reſpondit. Theologi inſuper & qui tractant caſus, quos vocant, conſcientiarum, concordes tradunt, eum qui alterum vendere aut emere impediat, utilitatemve propriam publicæ ac communi præponat, aut ullo modo alterum in eo quod eſt juris communis impediat, ad reſtitutionem teneri omnis damni viri boni arbitrio. Secundum hæc igitur Vir bonus judicans Batavis libertatem commerciorum adjudicaret, Luſitanos & cæteros qui eam libertatem impediunt vetaret vim facere, damna reſtituere juberet. Quod autem in judicio obtineretur, id ubi judicium haberi non poteſt, iu-

l.1.ff.ut in flum.pub. nav.liceat.

Glos. ibidem.

l.1.in pr.ff.de flum.

l. eadem. §.ſi quid in mari. l.2.ff.Ne quid in loco pub. §. ſi quis. L.in iniuriarum. actio. & l.ſi quis propr.ff. de iniur.

Silv. in verbo reſtitutio parte 3.ſub finem. alleg.Gerar. Oldradum. & Archid. argum. l.2.ff. ad l.Iuliam. de annona & l. annonam. de extraord. crimin. & ibi glos.

De civ. lib. 4.
Off. 1.
Cassiod. 3. Var. 1.17.

ſto bello vindicatur. Auguſtinus: *Iniquitas partis adverſæ iuſta ingerit bella.* Et Cicero: *cum ſint duo genera decertandi, unum per diſceptationem, alterum per vim, confugiendum ad poſterius ſi uti non licet priore.* Et Rex Theodoricus: *veniendum tunc ad arma, cum locum apud adverſarium iuſtitia nō poteſt reperire.* Et quod propius eſt noſtro argumento, Pomponius eum qui rem omnibus communem cum incommodo cæterorum uſurpet MANV PROHIBENDVM reſpondit. Theologi quoque tradunt ſicuti pro rerum cujuſque defenſione bellū recte ſuſcipitur, ita non minus recte ſuſcipi pro uſu earum rerum quæ naturali jure debent eſſe communes, Quare ei qui itinera præcludat evectionemq; mercium impediat, etiam non expectata ulla publica auctoritate, via facti, ut loquūtur, poſſe occurri. Quæ cum ita ſint, minime verendum eſt, ne aut Deus eorum conatus ſecundet, qui ab ipſo inſtitutum jus naturæ certiſſimum violant, aut homines ipſi eos multos patiantur, qui ſolo quæſtus ſui reſpectu communem humani generis utilitatem oppugnant.

l. quamvis quod in littore. ff. de acq. rer. dom.
Henric. Gorich. de bello iusto. prop. 9.

FINIS.

Cum ſub hoc tempus plurimæ Regis Hiſpaniarum literæ in manus noſtras venissent, quibus ipſius & Luſitanorum institutum manifeſte detegitur, operæpretium viſum eſt ex iis, quæ pleræque eodem erant argumento, binas in Latinum ſermonem tranſlatas exhibere.

DOMINE Martine Alphonſe de Caſtro Prorex amice, ego Rex multam tibi ſalutem mitto. Cum hiſce literis perveniet ad te exemplum typis impreſſum Edicti quod faciendum curavi, quo ob rationes quas expreſſas videbis, aliaſque meis rebus conducentes prohibeo commercium omne externorum in ipſis partibus Indiæ aliiſq; regionibus tramarinis. Quandoquidẽ res hæc eſt momẽti atq; uſus maximi, & quę effici ſumma cum induſtria debeat, impero tibi, ut ſimulatque literas has & edictum acceperis, publicationem eius omni diligentia procures in omnibus locis ac partibus iſtius imperii, idq; ipſum quod edicto continetur exequaris ſine ullius perſonæ exceptione, cuiuſcunque qualitatis ætatis conditioniſve ſit, citra omnem moram atq; excuſationem, procedaſq; ad impletionẽ mandati via meræ executionis, nullo admiſſo impedimento, appellatione, aut grauamine in contrarium: cuiuſcunque materiæ generis aut qualitatis. Iubeo itaq; hoc ipſũ impleri per eos miniſtros ad quos executio pertinet, iiſque ſignificari non modo eos qui contra fecerint malam operam mihi navaturos, ſed eoſdem me puniturum privatione officiorum in quibus mihi ſeruiunt. Quia autem relatum eſt mihi commorari in iſtis partibus externos multos variarum nationum

Italos, Gallos, Germanos, Belgas, quorũ pars maior, quãtum intelligimus, eo venit per Persida & Turcarũ imperium, non per hoc regnũ, adversus quos si ex huius Edicti præscripto ac rigore procedatur, posse inde nonnullas difficultates sequi, si illi ad Mauros inimicos perfugiant, vicinisq; munitionum mearũ dispositionem indicens, rationesque monstrent quæ rebus meis nocere possent, exsequi te hoc edictum volo prout res & tempus ferent, atq; ea uti prudentia qua illæ difficultates evitentur, curãdo ut omnes externos in potestate tua habeas eosque custodias pro cuiusque qualitate, ita ut adversus imperium nostrũ nihil valeant attentare, utq; ego omnino eum finem consequar quem hoc Edicto mihi proposui. Scriptæ Vlyssipone XXVIII. Novẽbris. anno CIↃ IↃ C VI. subsignatum erat, Rex. Inscriptio. Pro Rege. Ad Dominum Martinum Alfonsum de Castro consiliarium suum, & suum Proregem Indiæ.

Prorex amice Rex multam salutem tibi mitto. Etsi pro certo habeo tua præsentia iisq; viribus cum quibus in partes austrinas concessisti, perduelles Hollãdos, qui illic hærent, nec minus indigenas qui eis receptũ prębent, ita castigatos fore, ut nec hi nec illi tale quicquam in posterum audeant, expediet tamẽ, ad res tuendas, ut iustam classem eiq; operi idoneã, cum tu Goam redibis, in istis Maris partibus relinquas, eiusque imperium & summã præfecturã mandes Andreę Furtado Mendosæ, aut si quẽ ei muneri aptiorem iudicabis, quemadmodum pro tuo in me affectu confido, ea in re non aliud te respecturũ quã quod rebus meis erit utilissimum. Scriptæ Madritii XXVII. Ianu. CIↃ IↃ C VII. Signatũ Rex. Inscriptio. Pro Rege. Ad Dominum Martinum Alfonsum de Castro suum consiliarium & suum proregẽ Indiæ.

